

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

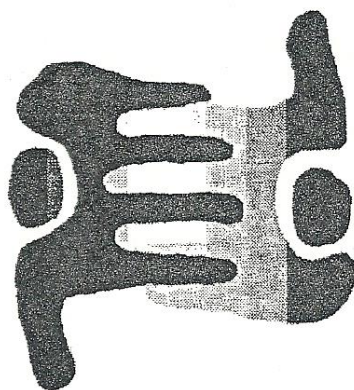

Έδρα UNESCO

και

Ινστιτούτο Εκπαίδευσης για την Ειρήνη

Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο

Ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών
στον Πολιτισμό Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
και Ειρήνης

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

Θεσσαλονίκη 14-16 Δεκεμβρίου 2001

Ευχαριστίες

- Ευχαριστώ πολύ την κ. Ευρύκλεια Εμετλή, Μ.Α. στις Κλασικές Σπουδές, γραμματέα της Έδρας UNESCO του Α.Π.Θ., για την ευσυνείδητη τακτοποίηση και πληκτρολόγηση των κειμένων αυτού του Τεύχους και για την προσεκτική διόρθωσή τους
- Ευχαριστώ την κ. Ελένη Χριστοπούλου, ψυχολόγο, γραμματέα επίσης της Έδρας UNESCO, που θυσίασε πρόθυμα ένα απόγευμα Σαββάτου για τις διορθώσεις και τις προσθήκες της τελευταίας στιγμής
- Ευχαριστώ την κ. Ράνια Πασχαλίδου, χημικό και την κ. Χάιδω Σάββα, χημικό και υποψήφια διδάκτορα του Α.Π.Θ., καθώς επίσης την κ. Εύη Μαγγανάρη, γιατρό και την κ. Κατερίνα Ιωσηφίδου, φοιτήτρια του Α.Π.Θ., μέλη της Διεπιστημονικής Ομάδας Νέων της Έδρας UNESCO, για τη βοήθεια που πρόσφεραν στη διάρκεια της ετοιμασίας αυτού του Τεύχους Περιλήψεων
- Θέλω, και εδώ, να ευχαριστήσω όλα ανεξαιρέτως τα μέλη της Διεπιστημονικής Ομάδας Νέων της Έδρας UNESCO και όλες τις εθελόντριες σ' αυτό το Συνέδριο φοιτήτριές μου, από διάφορα Τμήματα του Α.Π.Θ., επειδή η παρουσία τους **είναι Πολιτισμός Ειρήνης στην καθημερινή πράξη**
- Ευχαριστώ τον κ. Σάββα Σαββίδη, Υπεύθυνο του φωτοτυπείου INTERNATIONAL, επειδή μπορούμε, χρόνια τώρα, να εμπιστευόμαστε ανεπιφύλακτα στην τελειοθηρία του και στην καλόκαρδη διάθεσή του, την ετοιμασία του ποικίλου εκπαιδευτικού υλικού της Έδρας UNESCO
- Τέλος, αλλά ιδιαίτερα, ευχαριστώ τους συναδέλφους της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ομιλητές σ' αυτό το Πανελλήνιο Συνέδριο, οι οποίοι γέμισαν την ψυχή μας αισιοδοξία και χαρά με τις γεμάτες φαντασία και δημιουργικότητα εκπαιδευτικές δραστηριότητες που σχεδίασαν και πραγματοποιούν, μαζί με τους μαθητές τους, για την καλλιέργεια και την προώθηση του Πολιτισμού Ειρήνης.

Καθηγήτρια Δήμητρα Παπαδοπούλου
Διευθύντρια της Έδρας UNESCO
του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Πρόεδρος δ.σ. του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης για την
Ειρήνη

Το Συνέδριο οργανώθηκε
με την οικονομική υποστήριξη
του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
της Επιτροπής Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
του Υπουργείου Μακεδονίας – Θράκης
του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης για την Ειρήνη
του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.

14/12/2001

Αίθουσα Τελετών του Κτιρίου Διοίκησης, Α.Π.Θ.

15 και 16/12/2001

Αίθουσα Τελετών και Κεντρικό Αμφιθέατρο
του Παλαιού Κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, Α.Π.Θ.

Επίτιμοι Πρόεδροι του Συνεδρίου

Καθηγητής **Dumitru Chitoran**

Σύμβουλος για την Ανώτατη Εκπαίδευση, UNESCO

Ομότ. Καθηγητής **Λάμπρος Χουσιάδας**

Τμήμα Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.

Οργανωτική Επιτροπή

Πρόεδρος **Δήμητρα Παπαδοπούλου**, Καθηγήτρια
Τμήμα Ψυχολογίας Α.Π.Θ.
Διευθύντρια της Έδρας UNESCO, Α.Π.Θ.

Αντιπρόεδροι **Μιχαήλ Γρυπαίος**, Καθηγητής
Τμήμα Φυσικής, Α.Π.Θ.
Παναγιώτης Κασσέρης, Αντιστράτηγος ε.α.
Επίτ. Διοικητής Ανωτάτης Σχολής Πολέμου

Γραμματέας **Μαρίνα Ματθαιουδάκη**, Λέκτορας
Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας,
Α.Π.Θ.

Ταμίας **Κική Δεληγιάννη Κουιμτζή**, Αναπλ. Καθηγήτρια
Τμήμα Ψυχολογίας, Α.Π.Θ.

Μέλη **Μαρία Ζαμάνη**, Αναπλ. Καθηγήτρια
Τμήμα Φυσικής, Α.Π.Θ.
Λεωνίδας Παπαδόπουλος, Λέκτορας
Τμήμα Νομικής, Α.Π.Θ.
Ράνια Πασχαλίδου, Χημικός
Βάσω Πλιόγκου, M.Sc. Επιστ. Αγωγής
υποψ. διδάκτωρ, Α.Π.Θ.
Χάιδω Σάββα, Χημικός
υποψ. διδάκτωρ, Α.Π.Θ.

Γραμματεία του Συνεδρίου

Ελένη Γερομουσταλάκη (φοιτήτρια, Α.Π.Θ.)

Χριστίνα Κούλη (φοιτήτρια, Α.Π.Θ.)

Χάρης Κυριαζόπουλος (αγιογράφος)

Εύη Μαγγανάρη (ιατρός)

Σωτηρία Μαγγανάρη (φοιτήτρια, Α.Π.Θ.)

*Μέλη της Διεπιστημονικής Ομάδας Νέων
της Έδρας UNESCO.*

2001-2010

Διεθνής Δεκαετία

Για Ένα Πολιτισμό
Ειρήνης και μη Βίας
Για τα Παιδιά
του Κόσμου

Ο Πολιτισμός Ειρήνης βασίζεται στις αρχές που αναφέρονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και της ανεκτικότητας. Στην προώθηση της ανάπτυξης, της εκπαίδευσης για την ειρήνη, στην ελεύθερη ροή πληροφοριών και στην ευρύτερη συμμετοχή των γυναικών ως μια συγκροτημένη προσέγγιση για την πρόληψη της βίας και των συγκρούσεων, και σε προσπάθειες που στοχεύουν στη δημιουργία των συνθηκών ειρήνης και στη σταθεροποίησή της (Από την Απόφαση A/RES/52/13, 15.01.1998, παράγραφος 2, της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε.) .

Μερικές από τις αξίες και τις πρακτικές που συνιστούν τον Πολιτισμό Ειρήνης, σύμφωνα και με τη **Διακήρυξη 2000 της UNESCO** είναι οι εξής:

1. *Ο σεβασμός κάθε μορφής ζωής*: σεβασμός των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του κάθε ανθρώπου
2. *Η μη βία*: απόρριψη της βίας σε όλες τις μορφές της και η επίτευξη δικαιοσύνης με την πειθώ και την κατανόηση
3. *Η συμμετοχή*: ανάπτυξη στάσεων και δεξιοτήτων για αρμονική συμβίωση, με τον τερματισμό του αποκλεισμού και της καταστολής
4. *Το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου στη μάθηση* και στην ελεύθερη χρήση των πληροφοριών
5. *Η διατήρηση του Πλανήτη*: η εγγύηση ότι η πρόοδος και η ανάπτυξη είναι θετικές για όλους τους ανθρώπους και για το περιβάλλον
6. *Η ανεκτικότητα και η αλληλεγγύη*: αναγνώριση ότι οι άνθρωποι είναι μεταξύ τους διαφορετικοί και ότι ο καθένας μπορεί να συμβάλει στο κοινωνικό σύνολο
7. *Η ισότητα ανδρών και γυναικών* στην οικοδόμηση της κοινωνίας
8. *Η δημοκρατία*: διάλογος και ισότιμη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων

Ο Πολιτισμός Ειρήνης συνεπάγεται μια οικουμενική προσπάθεια για να αλλάξει ο τρόπος που σκέφτονται και δρουν οι άνθρωποι, με σκοπό να προωθηθεί η ειρήνη. Σημαίνει μετασχηματισμό των συγκρούσεων, πρόληψη δυνάμει βίαιων συγκρούσεων και αποκατάσταση της ειρήνης και της εμπιστοσύνης ανάμεσα σε λαούς οι οποίοι βγαίνουν από ένα πόλεμο. Η αποστολή του πολιτισμού ειρήνης φτάνει, πέρα από τις πολεμικές καταστάσεις, σε σχολεία και σε χώρους εργασίας σε όλο τον κόσμο, σε κοινοβούλια και γραφεία σύνταξης των μέσων μαζικής ενημέρωσης, σε νοικοκυριά και σε παιδικές χαρές. Στην εφαρμογή των λύσεων θα πρέπει να περιληφθούν γυναίκες και άντρες από όλα τα κοινωνικά επίπεδα που θα συνεργάζονται σε ένα ευρύ, αντιπροσωπευτικό δείγμα δραστηριοτήτων. Η συνεργασία ανάμεσα σε χώρες σε αυτούς τους τομείς μπορεί να προσφέρει σταθερότητα και υποστήριξη – απαραίτητες για μόνιμα αποτελέσματα.

Για να προωθήσει την ιδέα μιας σταθερής ειρήνης, η UNESCO σκοπεύει να συνεχίσει τις δραστηριότητές της για το Διεθνές Έτος και μετά το 2000. Σφυρηλατούνται στενοί δεσμοί με ποικίλους εταίρους σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο. Το 2001 Διεθνές Έτος Εθελοντισμού και αρχή της Διεθνούς Δεκαετίας (2001-2010) για τον Πολιτισμό Ειρήνης και Μη Βίας θα δώσει περισσότερες ευκαιρίες για τη δημιουργία συνεργασιών και τη συνέχιση των δραστηριοτήτων. Προτείνοντας την ανακήρυξη του έτους 2000 σε Διεθνές Έτος για Ένα Πολιτισμό Ειρήνης, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του Ο.Η.Ε. δήλωσε: “Αυτό μας δίνει την ευκαιρία να δυναμώσουμε τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας να δημιουργήσει και να προωθήσει έναν άφθαρτο πολιτισμό ειρήνης”. Ο Πολιτισμός

Ειρήνης δεν είναι απλώς μια ιδέα! Και η *εκπαίδευση* είναι το κλειδί που θα γίνει η αιχμή του δόρατος στο κίνημα για την *οικοδόμηση ενός πολιτισμού ειρήνης*.

Απόσπασμα από το κείμενο της UNESCO
«Διεπιστημονικό Πρόγραμμα για Ένα Πολιτισμό
Ειρήνης»

μετάφραση από το αγγλικό πρωτότυπο:

Αναστασία Καρανίκα,

B.A. in Modern Japanese and Chinese Studies

**«Το πιο ωραίο επάγγελμα στον κόσμο»
Προβληματισμοί για το επάγγελμα του Εκπαιδευτικού
στην αυγή του 21^{ου} αιώνα**

**Καθηγητής Dumitru Chitoran
Πανεπιστήμιο Βουκουρεστίου
Ειδικός Σύμβουλος της UNESCO
για θέματα Ανώτατης Εκπαίδευσης**

Για να παραφράσουμε τον τίτλο μιας πρόσφατης γαλλικής ταινίας ('Le plus beau métier du monde'), το επάγγελμα του εκπαιδευτικού είναι αναμφισβήτητο το «πιο ωραίο επάγγελμα στον κόσμο». Κανένας άλλος τομέας της ανθρώπινης ενασχόλησης δε μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερη προσωπική ικανοποίηση, επηρεάζοντας, ταυτόχρονα και ριζικά, τη συμπεριφορά, το είδος σκέψης, τον τρόπο ζωής και τη θέση τόσο πολλών ανθρώπων στην κοινωνία. Είναι επίσης ένα από τα επαγγέλματα με τη μεγαλύτερη ευθύνη, επειδή, μέσα από την εκπαίδευση που προσφέρουν οι εκπαιδευτικοί στις νεότερες γενιές, παίρνει σάρκα και οστά το μέλλον των κοινωνιών. Γι αυτούς τους λόγους, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού έχαιρε πάντοτε μεγάλης εκτίμησης στην κοινωνία. Στη σύγχρονη εποχή, ωστόσο, η θέση και η κατάσταση των εκπαιδευτικών υπόκεινται σε θεμελιώδεις αλλαγές και βρίσκονται υπό συνεχείς πιέσεις.

Οι σκέψεις που ακολουθούν αναφέρονται, αρχικά, στην παρούσα κατάσταση και στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στο ρόλο που καλούνται να παίξουν οι εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο των κοινωνικών αρμοδιοτήτων τους, προκειμένου να προωθήσουν τις καθολικές αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δικαιοσύνης, της ασφάλειας και της ειρήνης. Αυτοί οι προβληματισμοί βασίζονται στην πολυετή πείρα μου ως εκπαιδευτικού και, ιδιαιτέρως, στην εργασία μου στα πλαίσια της UNESCO, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων ως βασική της προτεραιότητα την προβολή του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού και την υπεράσπιση των συμφερόντων των εκπαιδευτικών.

Η μεταβαλλόμενη θέση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού σε διεθνές επίπεδο

Στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού αντιμετωπίζει ανεπανάληπτες προκλήσεις. Αυτές προκύπτουν από τις συγκλίνουσες διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης και της αυξανόμενης σημασίας της γνώσης ως βασικού μοχλού ανάπτυξης και από τις επιπτώσεις της επανάστασης των πληροφοριών και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση. Αυτές οι προκλήσεις δημιουργούν επίσης νέες ευκαιρίες. Μια τέτοια ευκαιρία αποτελεί και το γεγονός ότι η εκπαίδευση έχει να διαδραματίσει το ρόλο της μεγαλύτερης ως τώρα επιρροής στην ιστορία της, τόσο στη βελτίωση, άριστη κατοχή και χρήση της γνώσης όσο και στη δημιουργία δημοκρατικών κοινωνιών.

Ποιες είναι οι σημαντικότερες αλλαγές στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού μέχρι σήμερα;

Ο περιορισμένος χρόνος μας με υποχρεώνει να περιοριστώ σε μερικά μόνο σημαντικά θέματα.

Η κατάσταση των εκπαιδευτικών στην κοινωνία: Σύμφωνα με διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, υπάρχουν πάνω από 60 εκατομμύρια εκπαιδευτικοί σε όλο τον κόσμο, σε όλους τους τύπους και τα επίπεδα της επίσημης εκπαίδευσης. Εξαιτίας της εκρηκτικής ανάπτυξης του πληθυσμού σχολικής ηλικίας, ιδιαίτερα στην Ασία, την Αφρική και τις Αραβικές χώρες, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού αποτελεί ένα από τα ταχύτερα εξελισσόμενα επαγγέλματα. Το γεγονός ότι γινόμαστε μάρτυρες μιας διαδικασίας γήρανσης του παγκόσμιου πληθυσμού, ιδιαίτερα στις βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, δε θα επηρεάσει το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Στις μέρες μας, η εκπαίδευση χρειάζεται καθ'όλη τη διάρκεια της ζωής μας.

Ως εκ τούτου, ο αριθμός των ατόμων που «πηγαίνουν σχολείο» σε διάφορες μορφές και σε διαφορετικές ηλικίες, συνεχώς αυξάνεται. Επομένως, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού θα συνεχίσει να έχει υψηλή ζήτηση για πολλά ακόμη χρόνια και οι λειτουργοί του, οι εκπαιδευτικοί δηλαδή, θα συνεχίσουν να είναι ένας από τους συντελεστές με τη μεγαλύτερη επιρροή στην αλλαγή της κοινωνίας.

Η κοινωνική θέση των εκπαιδευτικών: Κατά παράδοξο τρόπο, παράλληλα με αυτή την αυξανόμενη ζήτηση που γνωρίζει το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, η εκτίμησή του από την κοινωνία φθίνει. Το γεγονός αυτό επηρεάζει κατά πρώτο λόγο την οικονομική κατάσταση των εκπαιδευτικών: η εργασία τους είναι κακοπληρωμένη και ανασφαλής. Υπάρχουν επίσης πολλές άλλες μεταβλητές που σχετίζονται με τα δικαιώματα των εκπαιδευτικών και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εξασκούν το επάγγελμά τους.

Αυξανόμενες απαιτήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί: Η εκπαίδευση είναι ένα ταχύτερα εξελισσόμενο επάγγελμα. Ως αποτέλεσμα, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν νέες απαιτήσεις και αποκτούν νέες αρμοδιότητες. Σε πολλές περιπτώσεις, η αρχική τους εκπαίδευση δεν τους προετοιμάζει επαρκώς ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες. Η πιο καταπληκτική πρόκληση προέρχεται από τις ταχύτερες εξελίξεις στις τεχνολογίες της πληροφόρησης και των επικοινωνιών και την καταλυτική χρήση τους στην εκπαίδευση. Κάτω από την επίδραση αυτών των εξελίξεων, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού αλλάζει διαρκώς. Είναι οι εκπαιδευτικοί πρόθυμοι (και έτοιμοι) να ανταποκριθούν σ' αυτή την πρόκληση;

Στοιχειώδης εκπαίδευση για όλους δια βίου: Η εκπαίδευση, αν και είναι ένα από τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, απέχει πολύ από το να είναι εξασφαλισμένη για ένα μεγάλο αριθμό λαών, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ο μεγαλύτερος εκπαιδευτικός στόχος του 20ού αιώνα, η εξάλειψη του αναλφαβητισμού, δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμη. Το 1999, υπήρχαν ακόμη 880 εκατομμύρια αναλφάβητων άνω των 15 ετών. Από αυτούς, τα δύο τρίτα ήταν γυναίκες. Μιλώντας με σχετικούς όρους, ο αναλφαβητισμός έχει μειωθεί ουσιαστικά (π.χ. υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι σήμερα που γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση παρά ποτέ στην ιστορία. Επίσης το ποσοστό των αναλφάβητων παγκοσμίως έπεσε από 30,5% το 1980 σε 22,7% το 1995). Ωστόσο, με απόλυτους όρους, εξαιτίας της υπερβολικής ανάπτυξης του πληθυσμού τα τελευταία 50 χρόνια, ο αριθμός των αναλφάβητων αυξήθηκε από 877 εκατ. το 1980 σε 884 εκατ. το 1995). Οι τελευταίοι υπολογισμοί είναι πιο αισιόδοξοι: είναι πιθανό να αναστραφούν οι τάσεις. Ο αναλφαβητισμός αναμένεται να πέσει, ακόμα και με απόλυτους όρους, από 876 εκατ. το 2000 σε 840 εκατ. το 2010. Αν μιλήσουμε με ποσοστά, το 22,7% των αναλφάβητων για το 1995 αναμένεται να πέσει στο 18,8% το 2010. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμη πάρα πολλά που πρέπει να γίνουν και το θέμα περιπλέκεται ακόμη περισσότερο από την εμφάνιση του λειτουργικού αναλφαβητισμού.

Αυξανόμενες κοινωνικές αρμοδιότητες του σχολείου: Υπάρχουν πολλές κατηγορίες νέων ανθρώπων που αισθάνονται αποκλεισμένοι και περιθωριοποιημένοι. Από τη στιγμή που το μέλλον φαντάζει δυσοίωνο και αισθάνονται ότι η κοινωνία τους απορρίπτει, με τη σειρά τους και αυτοί απορρίπτουν την κοινωνία. Είναι τα παιδιά των υποβαθμισμένων προαστίων, οι πρόσφυγες, οι μετανάστες και, σε μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, τα παιδιά των μειονοτήτων. Ο μόνος τρόπος για να ενσωματώσουμε στην κοινωνία αυτά τα περιθωριοποιημένα «παιδιά του δρόμου» είναι η εκπαίδευση. Αν οι πόρτες των σχολείων δεν είναι ανοιχτές για αυτά τα παιδιά, τότε θα βρουν ανοιχτές τις πόρτες της φυλακής.

Η βία στα σχολεία: Η βία στα σχολεία είναι ένα φαινόμενο που παρουσιάζεται σε ανεπανόληπτη κλίμακα και που καλούνται οι τοπικές κοινότητες να αντιμετωπίσουν. Πρώτοι οι εκπαιδευτικοί γίνονται μάρτυρες της φοβερής πραγματικότητας αυτού του φαινομένου. Ποιες λύσεις θα μπορούσαν να βρεθούν για την αντιμετώπισή του; Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του, το σχολείο υπήρξε το λιμάνι της τάξης και της ησυχίας, απαραίτητων προϋποθέσεων για τη διαδικασία της μάθησης. Το σχολείο πρέπει να διατηρήσει το ρόλο του ως ένα σημείο συνάντησης, ένα τόπο μάθησης και κοινωνικοποίησης με το διπλό στόχο να προσφέρει γνώση και να δημιουργήσει πολίτες.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην προώθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Πολιτισμού Ειρήνης

Το Συνέδριό σας είναι αφιερωμένο σ' αυτό το θέμα. Η ευθύνη του εκπαιδευτικού στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην εποχή μας. Πράγματι, ποτέ ξανά στην ιστορία της εκπαίδευσης δεν είχε να διαδραματίσει πιο κεντρικό ρόλο στην ανησυχία του κόσμου για το μέλλον του. Η εκπαίδευση, που έχει στόχο της να προετοιμάσει τους νέους έτσι ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του μέλλοντος, αποτελεί μια αναγνωρισμένη προτεραιότητα για κάθε κοινωνία.

Το Συνέδριό σας πραγματοποιείται αμέσως μετά την προκλητική τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001. Δεν ήταν μόνο μια επίθεση εναντίον των Η.Π.Α. Ήταν μια επίθεση ενάντια στην ελευθερία και τη δημοκρατία, μια απροκάλυπτη επίθεση στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, μια προσβολή του βασικού σκοπού ύπαρξης της UNESCO και του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών. Η επίθεση αυτή πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του Έτους του Ο.Η.Ε για Διάλογο ανάμεσα στους Πολιτισμούς, που διαδέχτηκε το Διεθνές Έτος για τον Πολιτισμό Ειρήνης. Μήπως τα γεγονότα αυτά πρέπει να μας οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι είναι μάταιες οι προσπάθειες προώθησης των ιδανικών της ανοχής, της μη-βίας, της αλληλοκατανόησης και της αλληλεγγύης; Αντιθέτως, τα γεγονότα αυτά αποδεικνύουν για άλλη μια φορά ότι πρέπει να ενεργήσουμε αποφασιστικά ώστε να εξαλείψουμε τα βαθιά ριζωμένα αίτια της βίας, της φτώχειας και του αποκλεισμού, της άγνοιας και των διακρίσεων. Όλο και περισσότερα άτομα, συμπεριλαμβανομένων και ανθρώπων που κατέχουν κυβερνητικές θέσεις και θέσεις σε κέντρα λήψης αποφάσεων, συνειδητοποιούν ότι, προκειμένου να εξαλείψουμε τη βία, τη μη-ανοχή και το φανατισμό, είναι απαραίτητο να υιοθετήσουμε μια στρατηγική πρόληψης που στοχεύει στις ρίζες αυτών των φαινομένων. Μια τέτοια προσπάθεια πρέπει οπωσδήποτε να συμπεριλαμβάνει κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές μεταβλητές και να αναζητά σταθερά τις πανανθρώπινες αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας, της δικαιοσύνης και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Γίνεται ολοένα και περισσότερο αισθητή η ανάγκη να επαναπροσδιορίσουμε την παγκοσμιοποίηση και να της δώσουμε ένα πιο ανθρώπινο και δίκαιο πρόσωπο, υιοθετώντας αξίες διαφορετικές απ' αυτές που «κυκλοφορούν στην αγορά».

Προφανώς, η αρμοδιότητα για δράση σ' αυτά τα πλαίσια ανήκει πρωταρχικά στις κυβερνήσεις, σε άλλα κέντρα λήψης αποφάσεων και στο σύνολο της διεθνούς κοινότητας. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο ως ένα σημαντικό και πολύ ενεργό κομμάτι της κοινωνίας των πολιτών. Η δύναμή τους είναι η δύναμη του λόγου. Το μέσο δράσης τους είναι η εκπαίδευση. Μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, η ανοχή και ο σεβασμός των άλλων μπορούν να προωθηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Σ' αυτή την κατεύθυνση, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί δίνετε το καλό παράδειγμα. Συνεχίζετε τη μακρά και ένδοξη παράδοση των μεγάλων φιλοσόφων και διανοητών της αρχαίας Ελλάδας που ήταν ταυτόχρονα δάσκαλοι και παιδαγωγοί, έπλαθαν τη σκέψη των νέων και διαφύλατταν τις ηθικές αξίες της κοινωνίας. Σ' αυτούς τους προγόνους σας οφείλει ο σύγχρονος πολιτισμός την ιδέα της δημοκρατίας και την κοινωνική και πολιτική υπευθυνότητα. Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και η καθηγήτρια κ. Δήμητρα Παπαδοπούλου είναι άξιοι συγχαρητηρίων για τις άοκνες προσπάθειές τους να ευαισθητοποιήσουν τους εκπαιδευτικούς ως προς τις κοινωνικές τους αρμοδιότητες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προαγωγή της δημοκρατίας και τη διασφάλιση της ειρήνης, ιδιαίτερα μάλιστα μέσα από την προσφορά του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης για την Ειρήνη και της Έδρας UNESCO του Α.Π.Θ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τον Εκδημοκρατισμό και τον Πολιτισμό Ειρήνης.

Θέλω να σας διαβεβαιώσω πως δεν είστε μόνοι σ' αυτό τον αγώνα. Η μεγάλη πλειονότητα των 60 εκατομμυρίων εκπαιδευτικών παγκοσμίως συμμερίζεται τις ανησυχίες σας και έχει ισχυρή συναίσθηση των ίδιων ευθυνών. Η UNESCO ενδυναμώνει και υποστηρίζει τη δράση τους με την πεποίθηση ότι μια τέτοια εξαιρετική δύναμη μπορεί να επιφέρει τις απαραίτητες

αλλαγές στις νοοτροπίες, στάσεις και συμπεριφορά, αλλαγές απαραίτητες για να κάνουμε τον κόσμο μας ένα πιο δίκαιο, ασφαλές και ειρηνικό τόπο. Έτσι, σας εύχομαι κάθε επιτυχία στην μελλοντική εργασία σας και στην επαγγελματική σας καριέρα. Να είστε περήφανοι για τη δουλειά που κάνετε! Για να αναφερθώ στον Fichte, το Γερμανό φιλόσοφο, «να ενεργείτε σαν το ίδιο το μέλλον του κόσμου να εξαρτάται από τις δικές σας πράξεις!» Δεν υπάρχει πιο ευγενικός, μεγαλύτερος και πιο χρήσιμος σκοπός στη ζωή!

Μετάφραση από το αγγλικό πρωτότυπο:
Ευρύκλεια Εμετλή, Μ.Α. στις Κλασικές Σπουδές
γραμματέας της Έδρας UNESCO

Αφγανιστάν, Ξένες Επεμβάσεις και ο Ο.Η.Ε.

**Σωτήρης Μουσούρης, Δρ
τ. Αναπλ. Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε.**

Το Αφγανιστάν στα τελευταία 25 χρόνια, όπως και στον 19ο αιώνα, έχει αποτελέσει στίβο σύγκρουσης ξένων συμφερόντων με θύματα τους Αφγανούς. Η σοβιετική εισβολή, η αντίσταση, ο εμφύλιος πόλεμος, οι Ταλιμπάν, η τρομοκρατία και η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας ρίχνουν φως στις δυνατότητες και δυσχέρειες που είχε αντιμετωπίσει ο Ο.Η.Ε στο Αφγανιστάν.

Η αφγανική περιπέτεια του Ο.Η.Ε είναι μικρογραφία των προβλημάτων και προοπτικών του.

Γεωπολιτική – Γεωστρατηγική Ευρασίας και η Σύγχρονη Τρομοκρατία

**Παναγιώτης Κασσέρης
Αντιστράτηγος ε.α.
Επίτιμος Διοικητής
της Ανωτάτης Σχολής Πολέμου**

- Ηγεμονία νέου τύπου: ο σύντομος δρόμος για την Παγκόσμια Ηγεμονία, το αμερικανικό παγκόσμιο σύστημα
- Ευρασιατική διάσταση, γεωπολιτική και γεωστρατηγική, οι γεωπολιτικοί και γεωστρατηγικοί άξονες, κρίσιμες επιλογές και δυνητικές προκλήσεις
- Το δημοκρατικό προγεφύρωμα. Μεγαλείο και επανόρθωση, ο κεντρικός στόχος της Αμερικής
- Η μαύρη τρύπα, η νέα γεωπολιτική θέση της Ρωσίας
- Τα Ευρασιατικά Βαλκάνια, το αγκυροβόλιο της Άπω Ανατολής
- Τα πέντε πρόσωπα της διεθνούς τρομοκρατίας
- Η Ευρώπη παραδομένη στους αντάρτες των πόλεων
- Η ωμή βία εργαλείο της απελευθέρωσης
- Καρμπονάροι και ρομαντικοί. Η τρομοκρατία στα χέρια της ακροδεξιάς
- Η σύγχρονη μορφή τρομοκρατίας, χάκερ, φόβος και τρόμος των κυβερνήσεων
- Συμπεράσματα

Οι εξελίξεις στη Γενετική – Η έννοια της προόδου και του αυτοπεριορισμού

Τάσος Κουράκης
Αναπλ. Καθηγητής
Τμήμα Ιατρικής, Α.Π.Θ.

Η «βελτίωση» του DNA ή ακόμη και ο επαναπρογραμματισμός του γίνεται από τους ειδικούς επιστήμονες πάνω σε κάτι που είναι περιουσία όλης της ανθρωπότητας. Ανάμεσα λοιπόν στα ερωτήματα που συνδέονται με όλες αυτές τις εξελίξεις, με προεξάρχουσα την επέμβαση στο γενετικό υλικό, αυτά που χρήζουν απάντησης είναι:

- 1) Ποιος από τους πρωταγωνιστές της σύγχρονης βιολογικής έρευνας ξέρει πραγματικά πού θέλει να πάει, όχι από την άποψη της καθαρής γνώσης, αλλά ως προς τον τύπο της κοινωνίας που θα επιθυμούσε και ως προς τους δρόμους που οδηγούν σ' αυτόν τον τύπο; Γιατί είναι προφανές ότι η ικανότητα πρόβλεψης των εφαρμογών της βιολογικής αλλά και της κάθε έρευνας είναι εξαιρετικά μικρή, τη στιγμή που το κάθε ερευνητικό προϊόν συμπεριφέρεται σαν σκυτάλη που παραλαμβάνεται από άλλους επιστήμονες για να προχωρήσει λίγο πιο μακριά, σε μια σκυταλοδρομία πλανητικών διαστάσεων, χωρίς ποτέ να μπορεί κανείς να διακρίνει το νήμα του τερματισμού και τα όρια της **ανθρώπινης πόλης** που θα βρίσκεται πίσω από αυτό το νήμα.
- 2) Πόσο ενημερωμένοι είναι οι πολίτες όχι μόνο για τα οφέλη της νέας τεχνολογίας, αλλά και για τις επιπτώσεις στο σύνολο της ζωής τους, στο σύνολο της έμβιας ύλης πάνω στον πλανήτη, στην οικονομία και στις ανθρώπινες κοινότητες ;
- 3) Ποιος θα αποφασίζει για την κατεύθυνση της ιατρικής και βιολογικής έρευνας; Οι ενημερωμένοι πολίτες, οι ειδικοί ή οι εταιρείες βιοτεχνολογίας;

Με μια άλλη κοινωνική οργάνωση, προτεραιότητες και τύπο κοινωνίας ως ζητούμενο, η κατεύθυνση, αλλά και το περιεχόμενο της γενετικής επιστήμης και βιοτεχνολογίας θα ήταν ίσως εντελώς διαφορετικό. Σε μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι δεν θα αυτονομούνται από τη φύση, αλλά θα αισθάνονται ότι αποτελούν μέρος ενός ευρύτερου συνόλου και θα πορεύονται με συνθήκες παραγωγής και κατανάλωσης βιώσιμης ανάπτυξης, η γενετική θα έχει έναν άλλο ρόλο, τέτοιο που θα της επιτρέπει να διερευνά:

- Τη σχέση του γενετικού υλικού με το περιβάλλον, δηλαδή τη σχέση της γενετικής σύστασης και των γενετικών προδιαθέσεων των οργανισμών με τις τοξικές ουσίες του περιβάλλοντος
- Τη σχέση ανάμεσα στις γενετικές μεταλλάξεις και τις περιβαλλοντικές αλλαγές
- Την προληπτική προστασία των οικοσυστημάτων
- Την ολοκληρωμένη διαχείριση των βλαπτικών παραγόντων
- Την προώθηση εν τέλει της οικολογικής γεωργίας και την προληπτική ιατρική

Με βάση αυτές τις αρχές εάν θα θέλαμε να προσεγγίσουμε την έννοια της προόδου θα λέγαμε ότι πρόοδος γενικά, αλλά και στον τομέα της Γενετικής μηχανικής, ίσως να είναι ο καθορισμός των ορίων με επιστημονικά, κοινωνικά και φιλοσοφικά κριτήρια που εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα στον πλανήτη. Όπου ανάμεσα στους πολίτες θα κυριαρχεί η έννοια της μετρημένης απόρριψης και της υπό όρους αποδοχής των νέων τεχνολογιών. Τότε ο αυτοπεριορισμός των ατόμων και των κοινωνιών θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την Ισορροπία και το Μέτρο με την αρχαιοελληνική έννοια του όρου.

Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και σχολικό πρόγραμμα: μια ειρηνική συνύπαρξη

**Μαρίνα Ματθαιουδάκη, Λέκτορας
Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Α.Π.Θ.**

Με Απόφαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, η δεκαετία 1995-2004 έχει ανακηρυχθεί δεκαετία αφιερωμένη στην Εκπαίδευση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί διαδικασία οικοδόμησης της ειρήνης και αποτελεί μέσο πρόληψης για την αντιμετώπιση της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εισαγωγή της διδασκαλίας αυτής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης έχει διπλό ρόλο:

- (α) Την πληροφόρηση των μαθητών σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και
- (β) την εκπαίδευση των μαθητών στην άσκηση, προστασία και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δραστηριότητες που οργανώνονται στα πλαίσια της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να αποσκοπούν στη μετάδοση γνώσεων, στην καλλιέργεια στάσεων και συμπεριφορών και κυρίως στην ανάληψη δράσης εκ μέρους των μαθητών. Σκοπός της παρούσας ομιλίας είναι η παρουσίαση μαθητικών εργασιών και δραστηριοτήτων οι οποίες οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν σε σχολεία της Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης με σκοπό την ευαισθητοποίηση των μαθητών στη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στις συνέπειες της παραβίασής τους. Οι δραστηριότητες αυτές βασίστηκαν κυρίως σε προτάσεις και υλικό της UNESCO καθώς επίσης και σε υλικό του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θα παρουσιαστούν αναλυτικά τα αποτελέσματα των προσπαθειών αυτών και θα γίνουν προτάσεις σχετικά με την ενσωμάτωση παρόμοιων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στο σχολικό πρόγραμμα.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί το έργο και η δράση της *Διεπιστημονικής Ομάδας Νέων* της Έδρας UNESCO. Συγκεκριμένα θα γίνει εκτενής αναφορά στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που έχουν οργανωθεί και πραγματοποιηθεί από την ομάδα σε διάφορα σχολεία της Ελλάδας και θα παρουσιαστεί σε βιντεοσκόπηση απόσπασμα της τελευταίας εκπαιδευτικής παρέμβασης σε δημοτικό σχολείο της Θεσσαλονίκης. Οι δραστηριότητες που θα παρουσιαστούν αποτελούν επιλογή από το υλικό της UNESCO και είναι κατάλληλα προσαρμοσμένες έτσι ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των Ελλήνων μαθητών.

Ανθρώπινα δικαιώματα και διαχείριση εθνοτικών διενέξεων

Αθανασία Σπηλιοπούλου
Πολιτικός Επιστήμων
υποψ. διδάκτωρ Παντείου Πανεπιστημίου

Σημείο εκκίνησης της μελέτης μου αποτέλεσε η επιστημονική ανησυχία για ένα κοινά αποδεκτό αγαθό, την ειρήνη.

Η συγκεκριμένη διατριβή αποσκοπεί στην εμπειριστατωμένη ανάλυση ενός ευρέως διαδομένου φαινομένου κοινωνικής παθογένειας που αποτελεί 'εμπρηστή' της ειρήνης: τις αιματηρές ενδο-κρατικές εθνοτικές διενέξεις.

Κύριος προσανατολισμός είναι η αναζήτηση θεωρητικών και πρακτικών λύσεων με στόχο τον εποικοδομητικό μετασχηματισμό των διενέξεων, τη διαδικασία δηλαδή εκείνη που επηρεάζει την πορεία μιας διένεξης και καθορίζει το βίαιο ή μη χαρακτήρα της. Κατ' επέκταση, ο βασικός άξονας προβληματισμού περιστρέφεται πρωτίστως γύρω από την αναζήτηση στρατηγικών που οδηγούν στην ειρηνική διευθέτηση των ανωτέρω διενέξεων και κατόπιν στην καταγραφή και ανάλυση των πιο αποτελεσματικών μεθόδων.

Για την πραγμάτωση του ανωτέρω στόχου, η μελέτη μου διαρθρώνεται σε **τρία μέρη**. Συγκεκριμένα:

Το πρώτο μέρος στοχεύει στον προσδιορισμό, στην ανάλυση και κατανόηση του προβλήματος των εθνοτικών διενέξεων και διακρίνεται σε τρεις υποενότητες:

α) Η πρώτη αφορά στην έννοια της εθνότητας και στα κύρια συστατικά στοιχεία αυτής, β) Η δεύτερη, επιδιώκει να εντυφώσει στο πολυδιάστατο φαινόμενο των διενέξεων. Σε ένα πρώτο επίπεδο, η ανάλυση αφορά στην έννοια των συγκρούσεων γενικά (στα είδη, στην δομή, στη δυναμική, στις πηγές και στα αίτια), ενώ στη συνέχεια αναφέρεται στο φαινόμενο των εθνοτικών διενέξεων και στα ιδιότυπα χαρακτηριστικά αυτού, γ) Η τελευταία υποενότητα πραγματεύεται τη σχέση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των διενέξεων. Με τη χρήση στατιστικών στοιχείων, διερευνάται ο συσχετισμός μεταξύ βίαιης συμπεριφοράς και βαθμού καταπάτησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το δεύτερο μέρος της διατριβής αφορά στην αποτίμηση **στρατηγικών διαχείρισης εθνοτικών διενέξεων**. Αρχικά, προσδιορίζονται και καταγράφονται τα διαθέσιμα μέσα-εργαλεία για τη διευθέτηση των εθνοτικών συγκρούσεων, όπως αυτά ενσαρκώνονται τόσο μέσα από τη θεωρία όσο και από την κρατική πρακτική. Στη συνέχεια, αναπτύσσεται για μεθοδολογικούς λόγους μια τυπολογία στρατηγικών διαχείρισης των εθνοτικών διενέξεων με βάση τους στόχους της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας και τον δημοκρατικό ή μη χαρακτήρα των μέσων που υιοθετούνται.

Η προαναφερθείσα βάση της ανωτέρω τυπολογίας οδηγεί στο **τρίτο μέρος**, που πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο η πολιτεία διαπραγματεύεται και διαχειρίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, το αναπόσπαστο κομμάτι κάθε εποικοδομητικής και δημοκρατικής επιλογής. Εν κατακλείδι, κάθε επιλογή στρατηγικής διαχείρισης εθνοτικών διενέξεων ενέχει πάντα το ίδιο δίλημμα: παροχή ατομικών ή ομαδικών δικαιωμάτων, τι είδους και σε ποιο βαθμό;

Ο εν λόγω προβληματισμός ενέχει φιλοσοφικές, πολιτικές και νομικές διαστάσεις που πρέπει να συνιστούν αφετηρία κάθε σχετικής δημόσιας συζήτησης.

Οι Προοπτικές της Προληπτικής Διπλωματίας: Ο Ύπατος Αρμοστής του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (Ο.Α.Σ.Ε.) για τις εθνικές μειονότητες

**Ελένη Τρίμμη
Δικηγόρος
υποψ. διδάκτωρ του κλάδου Διεθνών Σπουδών
Νομική Σχολή Α.Π.Θ.**

Η προληπτική διπλωματία, που προσδιορίζεται ως το στάδιο μετά την ειρηνική διπλωματία και πριν τη διπλωματία κρίσεων, εξελίχθηκε σε βασική έννοια στον τομέα επίλυσης συγκρούσεων τη δεκαετία του 1990. Αποτελεί νέο πρότυπο πρόληψης συγκρούσεων που βασίζεται στην έγκαιρη προειδοποίηση και στην κατάλληλη χρονικά επέμβαση τρίτων, οι οποίοι εμφανίζονται ως σύμβουλοι στα διαμαχόμενα μέρη και χρησιμοποιούν σύγχρονες μεθόδους επίλυσης συγκρούσεων. Η προληπτική διπλωματία στηρίζεται στην άποψη ότι δεν υπάρχει τίποτα το επιζήμιο στη σύγκρουση *per se*, και ότι δεν είναι η αντίθεση και η αντιπαράβολή που πρέπει να προληφθούν αλλά η επίλυσή τους με ένοπλες δυνάμεις και άλλες μορφές βίας και καταναγκασμού. Καθώς σήμερα οι εθνικές συγκρούσεις κυριαρχούν, και ειδικότερα μεταξύ μειονοτήτων, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να χρησιμοποιούνται για την επίλυση της σύγκρουσης μέσα συνεργασίας και συνεννόησης και όχι ανταγωνιστικά μέσα. Οι εθνικές συγκρούσεις δεν είναι ένα νέο φαινόμενο: αυτό που είναι νέο είναι ο ορισμός της προληπτικής διπλωματίας ως υποδιαίρεση των σύγχρονων σπουδών πρόληψης των συγκρούσεων σύμφωνα με τα νέα δεδομένα του περιβάλλοντος σύγκρουσης.

Ο Ύπατος Αρμοστής του Ο.Α.Σ.Ε για τις εθνικές μειονότητες αποτελεί ένα πρωτοποριακό όργανο που συνδυάζει κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του την προληπτική διπλωματία, την πρόληψη των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Ο πρώτος Ύπατος Αρμοστής, Μαξ βαν ντερ Στουλ, άσκησε τα καθήκοντά του βάσει των αρχών της αντικειμενικότητας και της εμπιστοσύνης προσπαθώντας να δρα έγκαιρα ανάλογα με την “ωριμότητα” της κατάστασης.

Η ανάλυση δύο ερευνητικών περιπτώσεων όπως η επέμβαση του Μαξ βαν ντερ Στουλ στην Κροατία καθώς και στην Ουγγαρία και τη Σλοβακία μας επιτρέπει να μελετήσουμε τον Ύπατο Αρμοστή εν δράσει. Η Κροατία αποτελεί περίπτωση εφαρμογής των αρχών της προληπτικής διπλωματίας σε μεταπολεμική κατάσταση, ενώ η περίπτωση της Ουγγαρίας και της Σλοβακίας αποτελεί τυπικό παράδειγμα δράσης σε καταστάσεις για τις οποίες και δημιουργήθηκε το αξίωμα του Ύπατου Αρμοστή: ένταση ανάμεσα σε μειονότητα και σε πλειοψηφία στηριζόμενη από την κρατική εξουσία και ανάμειξη του κράτους εθνικής καταγωγής της μειονότητας. Η προληπτική επέμβαση του Μαξ βαν ντερ Στουλ στην Ουγγαρία και στη Σλοβακία σε συνδυασμό και με την επέμβαση άλλων Διεθνών Οργανισμών αλλά και κρατών μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχής, ενώ η ιδιαίτερα πολύπλοκη κατάσταση στην Κροατία δεν επιτρέπει τη συναγωγή συγκεκριμένων συμπερασμάτων, πέρα από το γεγονός ότι οι συλλογικές προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας τουλάχιστον μέχρι στιγμής έχουν αποτρέψει μια νέα γενικευμένη σύγκρουση στην περιοχή.

Η αποτελεσματικότητα της προληπτικής διπλωματίας είναι από τα πιο δύσκολα ερωτήματα στα οποία καλούνται να απαντήσουν οι πολιτικοί αναλυτές και κανείς δεν μπορεί να πει με σιγουριά αν θα ξεσπάσει ή αν τελικά θα αποτραπεί συγκεκριμένη πολεμική σύγκρουση. Παρόλα αυτά, η ίδρυση του αξιώματος του Ύπατου Αρμοστή για τις εθνικές μειονότητες από τον Ο.Α.Σ.Ε. αποτελεί την πρώτη προσπάθεια να θεσμοποιηθούν επεμβάσεις προληπτικής διπλωματίας και να θεσπιστούν συγκεκριμένες αρμοδιότητες και πεδίο δράσης για το όργανο αυτό. Έτσι απομακρυνόμαστε από την *ad hoc* επέμβαση που βασίζεται σε διαφορετικά για κάθε περίπτωση πολιτικά, οικονομικά και γεωπολιτικά κριτήρια και οδηγούμαστε στο θεσμό της προληπτικής διπλωματίας με συνεχή και σαφή διεθνή λειτουργία.

**Υπόθεση Πινοτσέτ - Ανθρώπινα Δικαιώματα:
εφαρμογή ορισμένων θεμελιωδών αρχών του Διεθνούς Δικαίου**

Δήμητρα Π. Μακρή
Δικηγόρος, Δημοσιογράφος
υποψ. διδάκτωρ Νομικής Α.Π.Θ.

Η εργασία αναφέρεται στην υπόθεση Αουγκούστο Πινοτσέτ και στα νομικά προβλήματα που ανέκυψαν όταν ο δικαστής Μπαλτάσαρ Γκαρθόν ζήτησε εκ μέρους των ισπανικών δικαστικών αρχών την έκδοση του τέως Χιλιανού δικτάτορα από τη Βρετανία. Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγινε λόγω της σημαντικότητας του εγχειρήματος του Γκαρθόν για τα διεθνή δεδομένα και των συνεπειών που επέφερε στις εμπλεκόμενες χώρες, αλλά και στους υπόλοιπους δικτάτορες του κόσμου.

Εισαγωγή: Ιστορική αναδρομή στην πραξικοπηματική κατάληψη της εξουσίας από τον Πινοτσέτ και αναφορά στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Χιλή, με βάση τις αποφάσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών. Παρουσίαση της «Επιχείρησης Κόνδωρ» και των «Αρχείων του Τρόμου», που ανακαλύφθηκαν στην Ασουνσιόν της Παραγουάης και όπου αναγράφονταν οι τύχες όσων ανθρώπων έπεσαν στα χέρια της οργάνωσης των στρατιωτικών καθεστώτων της Λατινικής Αμερικής, που δρούσε υπό την εποπτεία του Πινοτσέτ. Τέλος, αναφορά στις επικρατούσες συνθήκες στη Χιλή του 2000-01.

Μεθοδολογία: Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν σε τρία επίπεδα. Α) Βασικές αρχές του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου που ενεπλάκησαν στην υπόθεση Πινοτσέτ. Β) Μεταβολές που υπέστησαν οι αρχές αυτές από την εξέλιξη της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και Γ) Εφαρμογή τους στην υπόθεση Πινοτσέτ. Έτσι, αναφέρονται η αρχή της κυριαρχίας των κρατών, της μη επέμβασης στα εσωτερικά των κρατών, καθώς αυτές τις δύο αρχές επικαλέστηκε η χιλιανή κυβέρνηση προκειμένου να σταματήσει τη διαδικασία έκδοσης του δικτάτορα. Επίσης, ερευνώνται οι διαδικασίες της έκδοσης και η ασυλία των αρχηγών του κράτους προκειμένου να αποδειχτούν: η επιχειρηματολογία της αίτησης έκδοσης του Πινοτσέτ, οι αποφάσεις της Βουλής των Λόρδων και η απόφαση διακοπής της έκδοσης για ανθρωπιστικούς λόγους του τότε Βρετανού υπουργού Εσωτερικών, Τζακ Στρο. Γίνεται αναφορά στο καθεστώς «έκτακτης ανάγκης», στη διεθνή ευθύνη του κράτους και στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Τέλος διερευνάται η παγκόσμια δικαιοδοσία, καθώς αυτή ενεργοποίησε ο Γκαρθόν για να ζητήσει την έκδοση του Πινοτσέτ.

Συμπεράσματα: Απώλεια του απόλυτου χαρακτήρα εφαρμογής βασικών αρχών δημοσίου διεθνούς δικαίου, σε σημαντικότερες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανάλογες αυτών του 17χρονου πραξικοπήματος, όπως βασανιστήρια, θανατώσεις, εξαφανίσεις, απαγωγές, παραβιάσεις εγγυήσεων δίκαιης δίκης. Τα τελευταία δεν αποτελούν αποκλειστικό ζήτημα εσωτερικής διαδικασίας των κρατών, εφόσον αυτά υπογράφουν συνθήκες και συμμετέχουν σε διεθνείς οργανισμούς, ανάμεσα στους οποίους και θεσμούς προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με τις αποφάσεις της Βουλής των Λόρδων αποδείχτηκε πως υπήρχαν οι νομικές προϋποθέσεις να δικαστεί ο Πινοτσέτ στην Ισπανία και πως ο ίδιος δεν καλυπτόταν από την ασυλία των τέως αρχηγών κρατών για συντελεσθέντα αδικήματα. Η Βουλή των Λόρδων μολονότι μείωσε αισθητά τις κατηγορίες εναντίον του Πινοτσέτ, αποφάσισε την έκδοσή του -απόφαση που επικυρώθηκε στο Δικαστήριο της Μπού Στριτ- αλλά ανατράπηκε από την απόφαση ενός πολιτικού οργάνου.

Ο Πινοτσέτ παραβίασε συστηματικά το καθεστώς «έκτακτης ανάγκης», αφού α) δεν υπήρχε ο εξαιρετικός κίνδυνος που θα δικαιολογούσε την επιβολή ανάλογου καθεστώτος, β) τα μέτρα που έλαβε ήταν δυσανάλογα με τον απειλούμενο κίνδυνο και γ) παραβίασε συστηματικά και τα μη υποκείμενα σε περιορισμό ανθρώπινα δικαιώματα σε καταστάσεις «έκτακτης ανάγκης» όπως της ζωής, της μη τέλεσης βασανιστηρίων, της μη υπαγωγής σε καθεστώς δουλείας και της μη αναδρομικότητας των νόμων. Οι παραβιάσεις αυτών των αρχών επέσυραν τη διεθνή ευθύνη της Χιλής, όχι μόνον της εποχής του Πινοτσέτ αλλά και κατοπινών κυβερνήσεων, που αθετούσαν μέχρι πρότινος την υπόσχεση για την αναζήτηση

των 3.197 εξαφανισμένων, ένα έγκλημα που συντελείται ακόμη, όσο δεν ανακαλύπτονται τα πτώματα. Τέλος, εφόσον ο Πινοσέτ δεν μπορούσε να δικαστεί από το υπό σύσταση Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, θα μπορούσε να δικαστεί με βάση την παγκόσμια δικαιοδοσία, όπως άλλωστε ζητούσε και η Ισπανία.

**Κατεχόμενο Τμήμα της Κύπρου:
η λεηλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί παραβίαση Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων;**

**Φωτεινή Παντελίδου
Νομικός**

Αυτή η μελέτη ξεκινάει με μια καταγραφή και έκθεση των γεγονότων της καταστροφής και συστηματικής λεηλασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου από τις δυνάμεις κατοχής μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και καθ'όλη τη διάρκεια της κατοχής έως σήμερα.

Στη συνέχεια επιχειρείται να καταδειχθεί η ιδιαίτερη σημασία που έχει η πολιτιστική κληρονομιά και η διατήρηση μιας τέτοιας κληρονομιάς για την απόλαυση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου έχει τεράστια σημασία για τον κυπριακό και ευρύτερα για τον ελληνικό λαό, καθώς συνδέεται στενά με την απόλαυση των πολιτιστικών δικαιωμάτων του καθώς και του δικαιώματος για αυτοδιάθεση.

Επειδή η πολιτιστική κληρονομιά είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την εθνική ταυτότητα ενός λαού, η λεηλασία της ως πολιτισμική εκκαθάριση αποτελεί μέρος ενός σχεδίου «εθνοκάθαρσης». Τέτοιο σχέδιο συνοδεύει συχνά άλλοτε σε μικρότερο και άλλοτε σε μεγαλύτερο βαθμό αρκετές περιπτώσεις πολέμου, παράνομης εισβολής και κατοχής, και εφαρμόστηκε και στην Κύπρο από τις τουρκικές δυνάμεις κατοχής.

Ακόμη, καθώς τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί και η θρησκευτική κληρονομιά, η λεηλασία της συντελεί στην παρεμπόδιση της ελεύθερης θρησκευτικής έκφρασης, βασικού ανθρωπίνου δικαιώματος.

Τέλος, επειδή η πολιτιστική κληρονομιά ενός λαού αποτελεί τμήμα της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, η λεηλασία της αποτελεί πλήγμα για ολόκληρη την ανθρωπότητα.

Μετά τα παραπάνω, η εργασία ασχολείται με το θέμα της νομικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο σε περίοδο πολέμου και κατοχής, όσο και σε περίοδο ειρήνης, όπως προβλέπεται σε διεθνείς Συμβάσεις (πχ. Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίοδο πολέμου και Σύμβαση της UNESCO του 1970 για τα μέσα απαγόρευσης και πρόληψης της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης κυριότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς κ.ά.). Τόσο η Κύπρος όσο και η Τουρκία είναι συμβαλλόμενα μέρη σε αρκετές από τις συμβάσεις αυτές και γίνεται εμφανής η συστηματική αθέτηση των συμβατικών υποχρεώσεων της Τουρκίας. Μια μικρή αναφορά στην απόφαση πολιτικού Δικαστηρίου της Ινδιανάπολης των Η.Π.Α. που διέταξε τον επαναπατρισμό και την επιστροφή στον νόμιμο κάτοχό τους, δηλ. την Κυπριακή Δημοκρατία, των ανεκτίμητης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας ψηφιδωτών της Παναγίας της Κανακαριάς, τα οποία μετά τη βάρβαρη λεηλάτηση της εκκλησίας είχαν εξαχθεί από γνωστό Τούρκο λαθρέμπορο με την αποδεδειγμένη ανοχή του κατοχικού καθεστώτος, είναι απαραίτητη.

Η λεηλασία που διαπράχθηκε εις βάρος της κληρονομιάς της Κύπρου είναι άλλη μια παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κάθε δυνατή αποκατάσταση της ζημίας με επαναπατρισμό των παράνομα εξαγόμενων αντικειμένων της κληρονομιάς αυτής, αποκατάσταση και συντήρησή τους, καθώς και αποφυγή μιας παραπέρα καταστροφής είναι αναγκαία. Για μια σωστή και ολοκληρωμένη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς όχι μόνο της Κύπρου, αλλά και γενικότερα, είναι απαραίτητη η επίδειξη αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών με μια μέριμνα για πραγματική υπακοή στις επιταγές των διεθνών συνθηκών καθώς και με μια εφαρμογή κανόνων ενοποιημένου Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου. Ότι καταστράφηκε ανεπανόρθωτα για την Κύπρο, καταστράφηκε ανεπανόρθωτα για τον κόσμο όλο.

Ανήλικοι – Έγκλημα και Δικαιοσύνη- η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

**Χριστίνα Παπαδοπούλου
Δικηγόρος**

Σκοπός της μελέτης μου ήταν η προσέγγιση του θεσμικού πλαισίου αντιμετώπισης της παραβατικής συμπεριφοράς των ανηλίκων, της καταγραφής των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζονται όταν εμπλακούν στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης, καθώς και των υποχρεώσεων των εθνικών κυβερνήσεων ως προς τη λήψη μέτρων πρόληψης και καταστολής για την αντιμετώπισή της.

Ξεκινώντας από εν δυνάμει λόγους που ωθούν τους νέους στην παρανομία και επικεντρώνοντας την έρευνά μου στις ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως τα παιδιά του δρόμου, τα παιδιά των ενόπλων συρράξεων και τα παιδιά-θύματα εγκληματικών δικτύων εκμετάλλευσης, θέλησα να καταδείξω πως η παράνομη/επιθετική συμπεριφορά δεν αποτελεί πάντα επιλογή, αλλά αντίθετα τρόπο ζωής ή και επιβίωσης που μαθαίνεται (ή επιβάλλεται) στο περιβάλλον μέσα στο οποίο τα παιδιά αυτά ζουν και αναπτύσσονται. Περαιτέρω δε, σε συνθήκες «φυσιολογικής» ανάπτυξης, η ελαφράς μορφής παραβατική συμπεριφορά ή η διαγωγή που δεν ανταποκρίνεται στους γενικά κρατούντες κοινωνικούς κανόνες και αξίες, συχνά αποτελεί ένα παροδικό φαινόμενο στα πλαίσια της κοινωνικοποίησης του ανθρώπου που συνοδεύει τη διαδικασία ωρίμανσης. Ως τέτοιο φαινόμενο τείνει να εξαφανίζεται αυθόρμητα στα περισσότερα άτομα με τη μετάβαση στην ενηλικίωση.

Σ' αυτό το πνεύμα η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και μια σειρά από νομικά κείμενα, οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές που σταδιακά υιοθετήθηκαν στα πλαίσια, κυρίως, των Ηνωμένων Εθνών, σκοπό έχουν να προστατεύσουν και κατά το δυνατόν να προκρίνουν τις ιδέες της δικαιοσύνης, της παιδαγωγικής μεταχείρισης και υγιούς επανένταξης των νέων που έρχονται σε σύγκρουση με τον ποινικό νόμο έναντι του τιμωρητικού και στιγματιστικού χαρακτήρα που από τη φύση της εμπεριέχει η ποινή ως απάντηση της οργανωμένης κοινωνίας στο έγκλημα. Με γνώμονα το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών καθώς και της ανθρώπινης αξίας, την απαγόρευση κάθε μέτρου πρόληψης ή καταστολής απάνθρωπου ή εξευτελιστικού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, σκιαγραφείται το πλαίσιο για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικότερου δικονομικού και διοικητικού μοντέλου προστασίας των ανηλίκων.

Δημοκρατία και Ψήφος

Κωνσταντία Χαλάτση
Πτυχιούχος Γαλλικής Φιλολογίας, Α.Π.Θ.

Ένας Πολιτισμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ειρήνης δεν μπορεί παρά να είναι συνυφασμένος με τη Δημοκρατία, το πολίτευμα στο οποίο μοναδική πηγή εξουσίας και ανώτατο όργανο είναι ο κυρίαρχος λαός ο οποίος καλείται να εκλέξει σύμφωνα με το αντιπροσωπευτικό σύστημα όποιους κρίνει κατάλληλους για να τους αναθέσει την άσκηση της εξουσίας.

Ο Ο.Η.Ε. έχει αφιερώσει ευρύ πεδίο στα πολιτικά δικαιώματα του ανθρώπου, όπου η ψήφος ως δημοκρατική αρχή προστατεύεται από όλες τις σχετικές διακηρύξεις και συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σήμερα, ενώ η ψήφος δεν είναι πια μόνο πολιτικός θεσμός αλλά και κοινωνικός, τίθεται το ζήτημα της κρίσης της ψήφου. Οι διαστάσεις που παίρνει τη φέρνουν στο επίκεντρο των προβλημάτων που απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνία και των ανησυχιών εκείνων που μελετούν νέες μορφές δημοκρατικών λειτουργιών. Διαπιστώνονται τρία σημεία σχετικά με την κρίση της ψήφου, που τροφοδοτούν αυτό τον προβληματισμό.

Το πρώτο είναι η πτώση της συμμετοχής στην εκλογική διαδικασία στις δυτικές δημοκρατίες. Είναι γνωστό ότι ο άνθρωπος που παρουσιάζεται ως ο πιο ισχυρός του κόσμου, ο πρόεδρος της αμερικανικής δημοκρατίας, δεν εκπροσωπεί παρά μια μειοψηφία. Δεύτερο, η ρήξη της σταθερότητας του εκλογικού δυναμικού. Έντονη μετακίνηση ψήφων σε κάθε εκλογή, φαινόμενο που εκτιμάται από ορισμένους ως παράγοντας αποδυνάμωσης των δημοκρατικών πολιτευμάτων. Αισθητή αύξηση των λευκών και άκυρων ψήφων. Τρίτο η αποκρήρυξη της ψήφου στο όνομα άλλων μορφών συλλογικής κινητοποίησης "μη συμβατικών", οι οποίες διευρύνουν το πεδίο της συμμετοχής στα πολιτικά πράγματα, όπως διαδηλώσεις, απεργίες, συλλογή υπογραφών, κ.λπ.. Η ερμηνεία αυτών των διαπιστώσεων ως στοιχείων της κρίσης της ψήφου οδηγούν σ' ένα γενικότερο προβληματισμό σχετικά με την κρίση που διέρχεται η αντιπροσωπευτική δημοκρατία.

Σε κάθε περίπτωση η έκφραση της πολιτικής βούλησης μπορεί να εκδηλώνεται ενεργητικά ή παθητικά, γεγονός που δεν προδικάζει το ενδιαφέρον ή την αδιαφορία, αντίστοιχα, ως προς τα πολιτικά πράγματα και ασφαλώς δεν δικαιολογείται καμιά διαφορετική αντιμετώπιση των ξεχωριστών τύπων έκφρασης της πολιτικής βούλησης. Η έγκυρη ψήφος, η αρνητική ψήφος, λευκή και άκυρη καθώς και η άρνηση ψήφου, αποχή, τρεις ξεχωριστοί τύποι πολιτικής έκφρασης, δεν τυγχάνουν ισότιμης κρίσεως. Ειδικότερα οι μορφές παθητικής εκδήλωσης της πολιτικής βούλησης υποτιμούνται και συχνά μάλιστα δεν γίνονται σεβαστές.

Η σπουδαιότητα κατανόησης της δύναμης της ψήφου ως ζωτικού οργάνου λειτουργίας της δημοκρατίας, αναλώνεται ανεργάτως αδυνατίζοντας το κοινωνικό σώμα. Αν το πολιτικό σύστημα δεν είναι σε θέση να παρέχει πρόσφορο έδαφος για ουσιαστική κινητοποίηση του κοινωνικού σώματος κι αυτό εξακολουθεί για μακροχρόνιο διάστημα, τότε δε θα γίνεται πια λόγος για κρίση της ψήφου, αλλά για ασθένεια της δημοκρατίας με άγνωστες συνέπειες.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών είναι καίριος για να δοθεί η λύση. Γνωρίζοντας και αναγνωρίζοντας τις αρχές και τις αξίες ενός Πολιτισμού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ειρήνης, σέβομαι τον Άνθρωπο, την πολιτεία και τον πολίτη, τη Ζωή.

Σχολείο χωρίς Σύνορα

Βασίλης Λουζιώτης
Μαθηματικός
Πρόεδρος του Κέντρου Μελετών
και Τεκμηρίωσης (ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ)
της ΟΛΜΕ

«Σχολείο χωρίς Σύνορα» είναι ο τίτλος του δίτομου διδακτικού υλικού που εκπόνησε το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ ως τελικό προϊόν του προγράμματος «Φιλοξενία: Συνεργαζόμενα Σχολεία κατά του ρατσισμού και υπέρ των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» που σχεδίασε και διεκπεραίωσε το ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ της ΟΛΜΕ το διάστημα 1999-2000.

Στο πρόγραμμα «Φιλοξενία» συμμετείχαν 44 εκπαιδευτικοί ποικίλων ειδικοτήτων από 22 Γυμνάσια από όλη τη χώρα, καθώς και πολλοί μαθητές και μαθήτριες.

Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί, αφού παρακολούθησαν διήμερο σεμινάριο στην Αθήνα σχετικό με τις αρχές και τις πρακτικές της διαπολιτισμικής και αντιρατσιστικής εκπαίδευσης, οργάνωσαν στα σχολεία τους ανάλογες καινοτομικές δραστηριότητες.

Σκοπός του προγράμματος ήταν η δοκιμαστική εφαρμογή καινοτομικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την προώθηση της αντιρατσιστικής-διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και την προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η εφαρμογή αυτού του προγράμματος έδωσε τη δυνατότητα σε πολλούς μαθητές/μαθήτριες να έρθουν κοντά σε παιδιά που καταπατούνται τα δικαιώματά τους, σε παιδιά που είναι περιθωριοποιημένα και εφαρμόζεται σε βάρος τους μια σειρά διακρίσεων, σε παιδιά που είναι θύματα μιας στυγνής εκμετάλλευσης.

Μέσα από αυτό το πρόγραμμα αναδείχθηκε το άλλο σχολείο, το σχολείο που μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία μιας κοινωνικής συνείδησης, όπου οι πολίτες του αύριο μέσα από τη στάση τους και τη συμπεριφορά τους θα προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα αντιμετωπίζουν με αποτελεσματικότερο τρόπο τα σχετικά προβλήματα.

Μια από τις βασικές επιδιώξεις του προγράμματος ήταν η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού που θα προέκυπτε από την εμπειρία της εφαρμογής του στα συμμετέχοντα σχολεία. Έτσι η επιστημονική ομάδα, αξιοποιώντας τα προϊόντα των σχολικών εργασιών αλλά και τη σχετική βιβλιογραφία, προχώρησε στην εκπόνηση του διδακτικού πακέτου με τον τίτλο «Σχολείο χωρίς σύνορα» αποτελούμενο από δύο βιβλία.

Το πρώτο βιβλίο (Μαθητικά γυμνάσματα στα ανθρώπινα δικαιώματα) απευθύνεται στους μαθητές των Γυμνασίων και περιλαμβάνει ένα σύνολο γνώσεων, πληροφοριών και δραστηριοτήτων.

Το δεύτερο βιβλίο απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς που θα αναλάβουν να εφαρμόσουν σχετικά προγράμματα και τους παρέχει χρήσιμο ενημερωτικό υλικό και προτάσεις για την αξιοποίησή του.

Βασικό χαρακτηριστικό του εκπαιδευτικού υλικού είναι η χαλαρή και ευέλικτη δομή του που επιτρέπει να χρησιμοποιείται κυρίως ως βιβλίο αναφοράς και πηγή ερεθισμάτων και όχι ως υλικό προς απομνημόνευση.

Σε κάθε περίπτωση, το υλικό που περιλαμβάνεται σε αυτό το βιβλίο είναι ενδεικτικό, ασφαλώς δεν εξαντλεί το θέμα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή να εμπλουτισθεί κατά την κρίση του διδάσκοντος και της μαθητικής ομάδας / τάξης.

Η πρωτοτυπία αυτού του διδακτικού υλικού βοηθάει τους μαθητές / μαθήτριες να ακονίσουν τη σκέψη τους, να εμπλουτίσουν τη γνώση τους, να διευρύνουν τη φαντασία τους, να αναπτύξουν την ευαισθησία και την αποφασιστικότητά τους στον αγώνα κατά της ξενοφοβίας και των διακρίσεων, τόσο στους χώρους των σχολείων όσο και έξω από αυτούς.

Η Εκπαίδευση για την Ειρήνη στη UNICEF

**Ηλίας Λυμπέρης, M.Sc.
Διευθυντής Πληροφόρησης,
Εκπαίδευσης για την Ανάπτυξη
& Συλλογής Πόρων της UNICEF**

Για τη UNICEF, η εκπαίδευση για την Ειρήνη μετατρέπεται σε μέσο πρόληψης φαινομένων βίας και ρατσισμού αλλά και σε μέσο θεραπείας και αποκατάστασης για τα παιδιά - θύματα των ένοπλων συρράξεων.

Στο βιομηχανικό κόσμο, εκεί όπου η UNICEF έχει τις Εθνικές Επιτροπές που λειτουργούν για την προώθηση του έργου της, η Εκπαίδευση για την Ειρήνη έχει κυρίως στόχο να αποκτήσουν οι μαθητές μια φιλειρηνική στάση ζωής και τις γνώσεις και τις ικανότητες αυτές που θα τους ενθαρρύνουν να δρουν ειρηνικά.

Στον αναπτυσσόμενο κόσμο επιπλέον, η UNICEF προωθεί την εκπαίδευση για την ειρήνη μέσα στα σχολεία αλλά και έξω από αυτά με διάφορους τρόπους όπως: μέσα από τις κατασκηνώσεις ειρήνης, με ψυχαγωγικά προγράμματα, τον αθλητισμό, ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά διαφημιστικά μηνύματα.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών σε αυτό το σημείο κρίνεται πολύ σημαντικός και η UNICEF είναι έτοιμη να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους για την προώθηση της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη.

...Από το υλικό που είναι φτιαγμένα τα όνειρα...

**Παυλίνα Γραικού
Φιλολόγος-Θεατρολόγος
Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Θεσσαλονίκη**

Η μεγάλη τοιχογραφία στο στεγασμένο τμήμα της αυλής του Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Πυλαίας με φυτικά σχέδια των ιθαγενών της Αυστραλίας δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος της Θεατρικής Παιδείας το Μάιο του 2001.

Στόχος υπήρξε η δημιουργική έκφραση των μαθητών της Β΄ Γυμνασίου (ιδιαίτερα εκείνων που είχαν γλωσσικές δυσκολίες ή/και ήδη βιοποριστική απασχόληση) με τη δημιουργία ενός γιγάντιου σκηνικού για τις εκδηλώσεις του τέλους της σχολικής χρονιάς. Εντέλει η οικειοποίηση του χώρου άφησε ένα χρωματιστό «κήπο» σχεδόν 200μ που παισιώνει τη σχολική ζωή.

Οι ικανότητες των μαθητών στην επίλυση πρακτικών δυσκολιών υπήρξαν ανεκτίμητες: το φόντο και όλα τα βασικά στοιχεία της σύνθεσης ολοκληρώθηκαν σε ένα απόγευμα.

Η συμπλήρωση του έργου έγινε από το σύνολο του Β1 με τη διαρκή υποστήριξη της Διεύθυνσης του Γυμνασίου. Η παρουσία της ζωγράφου Άρτεμης Μουρατίδου βοήθησε στο να οδηγηθεί ο ενθουσιασμός μας σε αίσιον πέρας. Η φωτογράφιση της δουλειάς από τον Μ. Παπανούση προσθέτει τη δική του ευαισθησία.

Πολιτισμός Ειρήνης – Τα δικαιώματα του παιδιού

Ελένη Ευκαρπίδου
Νηπιαγωγός
26^ο Νηπιαγωγείο Καρδίτσας

Στόχος των δραστηριοτήτων ήταν να κατανοήσουν τα παιδιά ότι η ειρήνη δεν είναι απλά μια ιδέα, ότι θέλει συλλογική δουλειά και προσπάθεια.

Στάδια:

α) Η αφορμή δόθηκε τις πρώτες ημέρες που έγινε η επέμβαση των Αμερικανών στο Κόσοβο. Τα παιδιά ήταν θορυβημένα και ανήσυχα.

β) Τοποθετήσαμε δυο πίνακες στην αίθουσα και ανέλαβαν τα παιδιά σε συνεργασία με τους γονείς τους να φέρουν αποκόμματα εφημερίδων που είχαν άρθρα και φωτογραφίες για τον πόλεμο. Αυτά καρφιτσώθηκαν στον πρώτο πίνακα.

γ) Στη συνέχεια τα παιδιά ανέλαβαν, πάλι σε συνεργασία με τους γονείς τους, να φέρουν εικόνες που να αναφέρονται στην ειρήνη. Έφεραν εικόνες με λουλούδια, παιδιά που παίζουν, οικογένειες, πουλιά.

δ) Καλέσαμε δυο ηλικιωμένους από το ΚΑΠΗ, οι οποίοι έκαναν αναφορά, ο ένας στον πόλεμο του '40 και ο άλλος στον εμφύλιο. Τα παιδιά έκαναν τους ρεπόρτερ και υπέβαλαν ερωτήματα.

ε) Στο τέλος της σχολικής χρονιάς αποφασίσαμε και κλείσαμε με μια θεατρική παράσταση που είχε σαν θέμα την Ειρήνη του Αριστοφάνη. Βιντεοσκοπήθηκε.

Τα μηνύματα που ειπώθηκαν από τα παιδιά ήταν τα εξής:

- Εμείς τα παιδιά θέλουμε να χαιρόμαστε τον ήλιο, γι αυτό θέλουμε ειρήνη
- Εμείς τα παιδιά θέλουμε να παίζουμε με τους φίλους μας, γι αυτό θέλουμε ειρήνη
- Εμείς τα παιδιά θέλουμε να πηγαίνουμε στο σχολείο, γι αυτό θέλουμε ειρήνη
- Εμείς τα παιδιά θέλουμε να κτίζουμε χαρούμενα πύργους στην άμμο γι αυτό θέλουμε ειρήνη
- Εμείς τα παιδιά θέλουμε να μεγαλώσουμε με την οικογένειά μας, γι αυτό θέλουμε ειρήνη, κ.ά.

1^ο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων της UNESCO
Η Ειρήνη στον 21^ο αιώνα

Μαρία Νέζη
Φιλολόγος
Βαρβάκειο Πειραματικό Γυμνάσιο
Αθήνα

Το σχολείο μας (Πειραματικό Σχολείο Πανεπ. Αθηνών) συμμετείχε στο 1^ο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων της UNESCO που οργανώθηκε φέτος από το Λύκειο του Κολλεγίου Αθηνών, στις 25, 26, 27 Ιανουαρίου, με θέμα: «Η ειρήνη στον 21^ο αιώνα». Η επιλογή του θέματος, οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν καθώς και ο τρόπος εργασίας των μαθητών τόσο κατά την προετοιμασία τους όσο και κατά την πραγματοποίηση του Συμποσίου συναποφασίστηκαν από τα 11 σχολεία σε τακτές συναντήσεις των εκπροσώπων τους. Το σχολείο μας εκπροσώπησε ως καθηγήτρια-σύμβουλος η κα Μαρία Νέζη, φιλόλογος. Συμμετείχαν, κατά αλφαβητική σειρά, οι μαθητές του Λυκείου: Έλενα Αγγελάκα (Α΄ Λυκείου), Κατερίνα Καραντζιά (Α΄ Λυκείου), Συράκος-Ιωάννης Κεσέν (Β΄ Λυκείου), Πωλίνα Λιαροστάθη (Α΄ Λυκείου), Χριστόφορος Μαρτίνης (Β΄ Λυκείου). Οι μαθητές μας επεξεργάστηκαν το υποθέμα «Ειρήνη και Ανθρώπινες Σχέσεις-Ρατσισμός».

Η διεξαγωγή του Συμποσίου σχεδιάστηκε ως εξής:

Το πρωί της πρώτης μέρας παρουσιάστηκε καλλιτεχνικό πρόγραμμα 15΄, σχετικό με το θέμα του Συμποσίου, από κάθε σχολείο. Το σχολείο μας συμμετείχε με τρία (3) μουσικά κομμάτια, που επέλεξε η κα Σωτηρία Λουκούμη, καθηγήτρια Μουσικής, και εκτέλεσαν οι μαθητές: Σταματίνα Καντά (τραγούδι), Νάντια Ζαγκλή (πιάνο), Ελευθερία Τόγια (βιολί), Αντώνης Μαρίνης (κιθάρα), Παρασκευή Σιμώνη (φλογέρα), Ηλίας Καριώτογλου (κρουστό).

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας έγινε κατά ομάδες η συζήτηση των υποθεμάτων του θέματος. Στις ομάδες συμμετείχαν μαθητές από 3-4 σχολεία. Τη συζήτηση διήθυne πρόεδρος-μαθητής και τα πρακτικά κατέγραφε γραμματέας-μαθητής. Ως γραμματέας στην ομάδα της εργάστηκε η μαθήτρια Έλενα Αγγελάκα. Στη συζήτηση δε μπορούσαν να παρέμβουν οι σύμβουλοι-καθηγητές. Οι μαθητές με σοβαρότητα αντάλλαξαν απόψεις και κατέληξαν σε πορίσματα αποδεκτά από όλα τα μέλη της ομάδας.

Τη δεύτερη μέρα, οι πρόεδροι των ομάδων παρουσίασαν στην ολομέλεια τα πορίσματά τους. Έγινε συζήτηση στην ολομέλεια που διήθυne προεδρείο μαθητών. Τα πορίσματα και οι απόψεις που εκφράστηκαν από τα παιδιά είναι αξιόλογα και διακρίνονται από εισθησία και ωριμότητα.

Την τρίτη ημέρα έγινε πολιτιστικός περίπατος.

Τέτοιες δραστηριότητες όχι μόνο ευαισθητοποιούν τους μαθητές πάνω σε κοινωνικά προβλήματα αλλά τους δίνουν και τη δυνατότητα να ασκηθούν στο διάλογο με επιχειρήματα. Οι μαθητές μας με την παρουσία τους απέσπασαν τα θετικά σχόλια όλων. Αξίζει η προσπάθεια αυτή να συνεχιστεί και το σχολείο μας να συμμετάσχει στο 2^ο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων της UNESCO που θα οργανωθεί από το Ενιαίο Λύκειο Λαυρίου το 2002.

Προσαρμογή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και διδακτικών προγραμμάτων στις αρχές και τους στόχους του Πολιτισμού Ειρήνης

Σάββας Δημητριάδης
Δάσκαλος
14^ο Δημοτικό Σχολείο Δράμας

Τα βασικότερα σημεία του προγράμματος που υλοποιήθηκε στο 14^ο Δημοτικό Σχολείο Δράμας είναι τα εξής:

1^η Δράση: Ιστορία του Πλανήτη Γη – Ιστορία του Ανθρώπινου Πολιτισμού ή Βλέποντας τη Φύση – Δημιουργώντας Πολιτισμό. Η δράση αυτή καταδεικνύει τη στενή σχέση που αναπτύχθηκε ανάμεσα στον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον κατά τη διαδικασία συγκρότησης και εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού στις πρώτες φάσεις της προϊστορίας και της ιστορίας.

Στόχος της δράσης είναι να επιτύχει τη συνειδητοποίηση της οικουμενικότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε λαού και την ανάγκη ανάληψης συγχρονισμένων πρωτοβουλιών για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας του πλανήτη Γη στα πλαίσια της αιφορικής ανάπτυξης. Περιλαμβάνονται 35 ιδιότυπες κατασκευές από το χώρο της πειραματικής αρχαιολογίας, της ιστορίας και της μουσειοπαιδαγωγικής.

2^η Δράση: Παιδαγωγικές παρεμβάσεις και αλλαγή της ακολουθούμενης σχολικής πρακτικής στο θέμα μη χρήσης βίας μεταξύ διαφόρων μαθητικών ομάδων, αλλά και μεμονωμένων ατόμων. Πρόκειται για ένα σύνολο παιδαγωγικών μέτρων που στοχεύει στην εξάλειψη της επιθετικότητας των παιδιών και τη μείωση των βίαιων μορφών συμπεριφοράς στο χώρο του σχολείου. Κύρια σημεία της δράσης αυτής είναι: α) Η Συμφωνία ανοχής, αλληλοβοήθειας και σεβασμού όλων β) Κύκλος στήριξης, συνεργασίας και αυτοελέγχου.

3^η Δράση: Ίδρυση Τηλεκατασκήνωσης Πολιτισμού Ειρήνης στο Διαδίκτυο. Είναι το εξελικτικό στάδιο των δύο προηγούμενων δράσεων. Αποβλέπει στην ενδυνάμωση των μηχανισμών ψυχικής σύνδεσης κατά την εξ αποστάσεως επικοινωνία και ταχύτερη κατανόηση των πολιτισμικών προτύπων μεταξύ διαφορετικών φυλετικών και εθνικών ομάδων. Στηρίζεται στην εξάπλωση των νέων τεχνολογιών και προωθεί την ιδέα μιας interaction δράσης στο διαδίκτυο με τη μορφή εικονικής κατασκήνωσης. Κεντρικά σημεία αυτής της «τηλεκατασκήνωσης» θα είναι οι:

Καλύβα No 1 – Χώρος έκθεσης έργων ζωγραφικής

Καλύβα No 2 – Συλλογή ιδεογραμμάτων για έννοιες του πολιτισμού ειρήνης

Καλύβα No 3 – Θησαυροφυλάκιο τράπεζας πολιτισμού ειρήνης

Καλύβα No 4 – Συγκέντρωση, κατάταξη μνημείων

Καλύβα No 5 – Σύστημα πυρασφάλειας

Καθεμιά από τις τρεις αυτές δράσεις που προαναφέρθηκαν αποτελεί ανεξάρτητο βραχίονα μέσα στο όλο πρόγραμμα.

Οι ιδιαιτερότητες και οι επιδιώξεις της κάθε δραστηριότητας είναι με τέτοιο τρόπο δομημένες που αποβλέπουν: α) να καταστήσουν το σύνολο των αρχών της Διακήρυξης 2000 της UNESCO, ένα ενοποιημένο πλαίσιο θεσμών και αξιών που θα επηρεάζει τη γενική πορεία του μαθητή στο σχολείο και την κοινωνία β) να καθιερώσει όλες αυτές τις οικουμενικές και πανανθρώπινες αντιλήψεις ως θεμελιακές αξίες και αρχέτυπα νέων και πιο αποδεκτών παιδαγωγικών ρευμάτων.

Πρόγραμμα των Γιατρών χωρίς Σύνορα για τα σχολεία

Παναγιώτης Σπύρου
Διευθυντής
20ού Δημοτικού Σχολείου Περιστερίου
Σύμβουλος για εκπαιδευτικά θέματα
των Γιατρών χωρίς Σύνορα

Στόχος: Η δημιουργία του προγράμματος είχε σαν στόχο να θέσει κάποιες μικρές βάσεις για την ενημέρωση και την καλλιέργεια του πνεύματος της αλληλεγγύης και της αλληλεξάρτησης των ανθρώπων. Μια γνώση της πραγματικότητας πέρα από τα αυστηρά πλαίσια της ύλης που πρέπει να καλυφθεί μέσα σε μια σχολική χρονιά. Ένα παράθυρο στον κόσμο και τα προβλήματά του.

Περιγραφή: Το πρόγραμμα των Γιατρών χωρίς Σύνορα περιλαμβάνει slides τόσο για το δημοτικό όσο και για το γυμνάσιο -λύκειο, κασέτα ήχου, video, ειδικά σχεδιασμένα έντυπα για τους μαθητές και των 2 βαθμίδων εκπαίδευσης, αυτοκόλλητα, αφίσες, έντυπα για τον εκπαιδευτικό που αφορούν το πρόγραμμα και ενημερωτικά για την οργάνωση των Γιατρών χωρίς Σύνορα και τέλος ερωτηματολόγια για μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Στην εισήγηση θα υπάρχει παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την αξιολόγηση των ερωτηματολογίων από το 1998 και μετά που απεστάλησαν στην οργάνωση από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Θα γίνει ενδεικτική παρουσίαση του προγράμματος στους συνέδρους και ανάπτυξη τόσο των στόχων όσο και των σκοπών που υπηρετεί το πρόγραμμα.

Παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε παιδιά μετά από πολέμους και καταστροφές

Ευφροσύνη Σαρλή

Δασκάλα

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Σπετσών

Α. Στόχοι

1. Ενημέρωση μαθητών και εκπαιδευτικών για τα εγκλήματα ενάντια σε παιδιά στη διάρκεια πολέμων και συρράξεων
2. Ανάλυση δράσης υπεράσπισης της ειρήνης για την προστασία παιδικής-εφηβικής ηλικίας από τη βία και τον πόλεμο

Β. Περιγραφή

1. Εισαγωγή-ονομάτων επίσκεψις, αρχαίοι κλασικοί / μεσαιωνικά κείμενα
2. Οι παλαιότεροι πόλεμοι, “Ηθική” αμάχων γυναικοπαίδων, Μικρασιατική καταστροφή – προσφυγιά
 - Β’ Παγκόσμιος Πόλεμος – ολοκαύτωμα – εμφύλιος πόλεμος
 - Νέες συρράξεις “Νέα Ηθική” στην Αφρική, την Ασία και τα Βαλκάνια. Παιδιά στρατιώτες-προσφυγία-ανάπηρα, θύματα βιασμών και παιδική πορνεία
 - Τακτικές θεραπείας και αποκατάστασης. Ξένες ιεραποστολικές μέθοδοι αποικιοκρατίας
 - Προϊόντα πολιτισμού και υποκουλτούρα θανάτου – πορνογραφίας

Γ. Διαπιστώσεις – συμπεράσματα – δράσεις

Εφαρμογή της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού στα εθνικά πλαίσια νομοθεσίας, εκπαίδευσης, προϊόντων πολιτισμού. Συντονισμός και αγώνας ενηλίκων – εφήβων – παιδιών στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και τη Μεσόγειο για την ειρήνη

Δ. Υλικά

Σύστημα παρουσίασης Power Point, video spots, αποσπάσματα από ταινίες και τραγωδία.

Ο «Οδυσσεβάχ», 1999, και τα σκοτάδια

Παυλίνα Γραικού
Φιλολόγος – Θεατρολόγος
και Αικατερίνη Κουλακιώτη
Θεατρολόγος
Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Θεσσαλονίκη

Στους πολλαπλούς στόχους ενός Γυμνασίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, όπως αυτό της Πυλαίας Θεσσαλονίκης, πολύτιμη αποδεικνύεται η συμβολή της θεατρικής παιδείας. Από τις προσπάθειες που οδήγησαν σε παράσταση, επιλέγεται εκείνη του 1999 με το έργο της Ξ. Καλογεροπούλου «Οδυσσεβάχ».

Στόχος της εξάμηνης προσπάθειας εκτός σχολικού ωραρίου και σε συνεργασία με τη θεατρική ομάδα του Δημοτικού Σχολείου Πεύκων υπήρξε:

1. Η χρήση μύθου/ παραμυθιού και η εξοικείωση με τους κώδικες του θεάτρου για να εκφραστούν τα ανείπωτα
2. Η αναγνώριση – και όχι ανοχή – της διαφορετικότητας μέσα από τη συνεργασία
3. Η δημιουργία από κοινού ενός ισχυρού οπτικού σήματος, μια απάντηση στον πόλεμο που για τους μαθητές του Διαπολιτισμικού ήταν απτή πραγματικότητα.

Οι πρόβες των δυο ομάδων έγιναν παράλληλα και οδήγησαν σε δυο διαφορετικές παραστάσεις. Η σκηνογραφική πρόταση δημιουργήθηκε από κοινού με χρήση ζωγραφικής, κολλάζ, άφθονης χρωματισμένης γάζας, κ.λπ. στο εργαστήριο της δασκάλας κας Γραικού και με τη συμβολή της θεατρολόγου κας Κουλακιώτη.

Η φωτογράφιση από τον Μ. Παπανούση δίνει τη δική του οπτική για τη δουλειά μας και μας άφησε πολύτιμο υλικό από ευτυχισμένες ώρες.

Για ένα Πολιτισμό Ειρήνης «Καλημέρα, Ειρήνη»

Άννα Λερού
Δασκάλα
6^ο Δημοτικό Σχολείο
Μεσολογγίου

Είναι γνωστό ότι η εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ενθάρρυνση αρχών και συμπεριφορών, οι οποίες θα εμπνέονται από πνεύμα ειρήνης και πολιτισμού.

Δουλεύοντας σ' αυτό το πρόγραμμα, βάλουμε σα στόχο την ενθάρρυνση αυτών των αρχών, την προώθηση του διαλόγου και την ανάπτυξη διάθεσης αμοιβαίας κατανόησης και συνεργασίας. Ξεκινήσαμε από το περιβάλλον της τάξης και του σχολείου, προσπαθώντας να καταλάβουμε και να αποδεχθούμε όλοι ότι οι διαφορές και οι τριβές της καθημερινής ζωής του σχολείου, αλλά και στο σπίτι και στη γειτονιά, είναι προτιμότερο να επιλύονται με ειρηνικό τρόπο.

Όλες οι αποφάσεις για τις εκδηλώσεις της τάξης ήταν αποτέλεσμα διαλόγου. Στις διάφορες δραστηριότητες βάλουμε τον τίτλο 'Καλημέρα, Ειρήνη'.

Στον πίνακα των ανακοινώσεων και κάτω από αυτόν τον τίτλο έμπαιναν εικόνες, ζωγραφιές, χειροτεχνίες, αποκόμματα από εφημερίδες ή περιοδικά και κάθε τι άλλο σχετικό με το θέμα μας.

Για τη χριστουγεννιάτικη γιορτή μας διαλέξαμε σκετς και ποιήματα με μηνύματα για ειρήνη και αγάπη στους ανθρώπους και στη φύση. Τα παιδάκια, ντυμένα χιονούλες, κρυσταλλάκια και πράσινα δεντράκια, απαγγέλλουν με μεγάλη χαρά. Στο θεατρικό 'Τα παιδιά ζητούν ειρήνη', οι μικροί μαθητές, παριστάνοντας τους επτά νάνους, πηγαίνουν στον Άη-Βασίλη ένα γράμμα από τα παιδιά όλου του κόσμου, όπου, αντί για πρωτοχρονιάτικα δώρα, ζητούν ειρήνη για όλους.

Οι χαρταετοί μας της Καθαρής Δευτέρας, με πρωτοβουλία των ίδιων των παιδιών είχαν επάνω μηνύματα για ειρήνη, αγάπη, καθαρό περιβάλλον, προστασία της φύσης, κ.ά.

Μέχρι το τέλος της σχολικής χρονιάς, με κάθε ευκαιρία, μιλήσαμε, γράψαμε, τραγουδήσαμε, διαβάσαμε και ζωγραφίσαμε για την ειρήνη.

Μαθητές και δασκάλα περιμένουμε την επόμενη σχολική χρονιά για να συμπληρώσουμε τις γνώσεις και τις εμπειρίες μας και να εμπεδώσουμε αξίες, στάσεις και συμπεριφορές που θα διέπονται από πνεύμα αγάπης, αλληλεγγύης και σεβασμού προς τους συνανθρώπους και τη φύση.

Με τον αποχαιρετισμό μας στο τέλος της σχολικής χρονιάς, ευχηθήκαμε να φτάσει εκείνη η στιγμή που τα παιδιά όλο του κόσμου θα πουν:

Κ α λ η μ έ ρ α, Ε ι ρ ή ν η!

...Για 2004 λόγους...

Πηνελόπη Σταθούλη
Δασκάλα
6^ο Δημοτικό Σχολείο Δάφνης
Αθήνα

Το σχολείο μας συμμετείχε στο τριεθνές διαπολιτισμικό πρόγραμμα «Μάθηση δίχως σύνορα» μεταξύ της Πορτογαλίας, της Ελλάδας και της Αυστρίας, το οποίο έκλεισε με ένα πολιτιστικό γεγονός: ένα θεατρικό έργο, το οποίο είχε γραφεί στην ελληνική γλώσσα, μεταφράστηκε στις δύο γλώσσες των εταίρων μας (πορτογαλική και αυστριακή) και παίχτηκε και στα τρία σχολεία που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Οι στόχοι αυτής της δραστηριότητας ήταν:

1. Η συνειδητοποίηση πως τα σύνορα είναι μια συμβατική έννοια σήμερα μια και η μετανάστευση μας κάνει όλους πολίτες του κόσμου.
2. Η άμβλυνση των ρατσιστικών τάσεων που τελευταία είχε παρατηρηθεί στα σχολεία μας.
3. Η κατανόηση ότι ο καθένας είναι ιδιαίτερος και μοναδικός, γι αυτό και ανεπανάλητος. Και εδώ έμπαινε το στοίχημα: άραγε είναι εφικτό να προσφέρει ο καθένας στην ομάδα τα καλύτερα στοιχεία του για την πρόοδο και την προκοπή όλων των μελών της;

Το σενάριο είχε ως εξής: ένας Αφρικανός μαθητής, ο Ρονάλντο, που σπουδάζει στη Λισαβόνα κι έχει πάθος με το ποδόσφαιρο, εξομολογείται στο φίλο του το Ρομάριο πως θέλει να γίνει μεγάλος ποδοσφαιριστής της εθνικής τους ομάδας και μέσα από το ποδόσφαιρο να βοηθήσει την πατρίδα του. Το όνειρό του αρέσει στο φίλο του και προθυμοποιείται να φτιάξει μια ιστοσελίδα για να το κοινοποιήσει μέσω του διαδικτύου στους συμμαθητές τους.

Τη σελίδα τους διαβάζει ο Μαρκ, ένας μαθητής από τη Βιέννη και ενημερώνει τον Στόγιαν, ένα Σέρβο συμμαθητή του με ιδιαίτερες ικανότητες στο μπάσκετ, για το όνειρο των παιδιών στην Πορτογαλία. Ο Στόγιαν ενδιαφέρεται, αλλά θέλει να βάλει στο παιχνίδι και την Αλβανίδα φίλη του που βρίσκεται στην Ελλάδα και αλληλογραφούν. Στην Ελλάδα όμως δεν έχουν ακόμα υπολογιστές τα παιδιά και τα σχολεία είναι κλειστά το καλοκαίρι.

Από τη δύσκολη θέση τον βγάζει ο Σέργιος, ένας τσιγγάνος που θα πάει με την οικογένειά του στην Ελλάδα (στην Κόρινθο) για τη συγκομιδή πορτοκαλιών. Αυτός θα πάει το γράμμα του Στόγιαν στη φίλη του και θα του επιστρέψει με το άνοιγμα των σχολείων την απάντησή της. Το μόνο που ζητά για την εξυπηρέτηση είναι να επιτραπεί στο λαό του να λάβει μέρος στην Ολυμπιάδα με το αγώνισμα που γνωρίζει καλύτερα από όλους: με τραγούδια και χορούς.

Έτσι όλα τα παιδιά επικοινωνούν και αποφασίζουν το 2004 να είναι οι πρεσβευτές των παιδιών των μεταναστών που θα μιλήσουν, μέσα από τις νίκες τους, για τα δικαιώματά τους.

Την ομάδα των παιδιών πλαισιώνουν και δύο αγάλματα, μετανάστες στο Λονδίνο, που θέλουν να επιστρέψουν στη Χώρα όπου γεννήθηκαν.

1^ο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων της UNESCO (Κολλέγιο Αθηνών)

Πολυάνθη Τσίγκου
Φιλολόγος
Διευθύντρια Λυκείου,
Κολλέγιο Αθηνών

Στο Λύκειο του Κολλεγίου Αθηνών λειτουργεί Όμιλος UNESCO εδώ και πέντε χρόνια. Οι δραστηριότητες του Ομίλου είναι οι εξής: διοργάνωση συζητήσεων με θέματα σχετικά με τις αρχές της UNESCO και ευαισθητοποίηση των υπόλοιπων μαθητών του σχολείου γύρω από τα θέματα αυτά. Επίσης ο Όμιλος προσκαλείται κάθε χρόνο στο Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων UNESCO που οργανώνει το Υπουργείο Παιδείας της Κύπρου.

Ο Όμιλος UNESCO κατά το περυσινό έτος 2000-2001 είχε 36 μέλη και 3 Καθηγητές Συμβούλους. Κάθε χρόνο επιλέγει ένα θέμα, το οποίο αποτελεί αντικείμενο μελέτης και διαλόγου. Για το 2000-2001 το θέμα που επελέγη ήταν «**Η Ειρήνη στον 21ο αιώνα**».

Δραστηριότητες του Ομίλου κατά το 2000-2001:

- 1) Μετά τη γενική προσέγγιση του θέματος τα παιδιά προσδιόρισαν τις εξής υποενοότητες και χωρίστηκαν σε ομάδες επεξεργασίας των υποενοτήτων αυτών:
 - α) Ειρήνη και παγκοσμιοποίηση, β) Ειρήνη και ανθρώπινες σχέσεις, γ) Ειρήνη και τεχνολογία, δ) εκπαίδευση για την Ειρήνη, ε) Ειρήνη και κοινωνική δικαιοσύνη, στ) οι νέοι στην πρωτοπορία για την Ειρήνη.
- 2) Ενημέρωσαν τους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου πάνω στα θέματα αυτά.
- 3) Τα μέλη του ομίλου συμμετείχαν ενεργά στη διοργάνωση του 1ου Συμποσίου Εταιρικών Σχολείων UNESCO στην Ελλάδα με θέμα «**Η Ειρήνη στον 21ο αιώνα**».

Ειδικότερα στο Συμπόσιο ακολουθήθηκε η παρακάτω διαδικασία :

Προσκλήθηκαν σχολεία της Αττικής και της Κύπρου. Ανταποκρίθηκαν 8 ελληνικά και 3 κυπριακά σχολεία. Το πρωί της Πέμπτης, 25 Ιανουαρίου το κάθε σχολείο παρουσίασε καλλιτεχνικό πρόγραμμα 15 λεπτών σχετικό με το θέμα του συμποσίου. Το απόγευμα της ίδιας μέρας, 10 ομάδες που αποτελούνταν από μαθητές προερχόμενους από 3-4 σχολεία, συζήτησαν τα υποθέματα του γενικού θέματος. Οι μαθητές μετά την ανταλλαγή απόψεων κατέληξαν σε πορίσματα αποδεκτά από όλα τα μέλη της ομάδας, τα οποία κατέγραψαν σε ηλεκτρονική μορφή.

Το βράδυ της Πέμπτης, οι μαθητές και οι καθηγητές από όλα τα σχολεία δείπνησαν και διασκέδασαν σε ξενοδοχείο της Αθήνας.

Τη δεύτερη ημέρα, Παρασκευή 26 Ιανουαρίου, οι πρόεδροι των ομάδων ανακοίνωσαν το πόρισμα της ομάδας τους στην ολομέλεια. Ακολούθησε συζήτηση, την οποία διέθυνε προεδρείο μαθητών. Τα μέλη του προεδρείου κληρώθηκαν ανάμεσα από τα προεδρεία των ομάδων.

Τόσο τα πορίσματα των ομάδων όσο και η συζήτηση στην ολομέλεια καταγράφηκαν και δόθηκαν σε όλους όσους συμμετείχαν.

Το Σάββατο, 27 Ιανουαρίου έγινε εκδρομή και ξενάγηση των Κυπρίων μαθητών και συνοδών καθηγητών με συμμετοχή και των σχολείων που συμμετείχαν στο συμπόσιο.

- 4) Οι 20 μαθητές των σχολείων της Κύπρου φιλοξενήθηκαν από τους μαθητές του σχολείου μας και στη συνέχεια ανταπέδωσαν τη φιλοξενία στους μαθητές μας όταν ο όμιλος UNESCO του Κολλεγίου Αθηνών έλαβε μέρος στο ΚΓ΄ Συμπόσιο Εταιρικών Σχολείων της Κύπρου.

- 5) Σε πολιτιστικό τριήμερο που διοργανώνει η Μαθητική Κοινότητα του Λυκείου (Πανηγύρι 2001) ο Όμιλος UNESCO οργάνωσε τη λειτουργία αίθουσας με έντυπο υλικό που ετοίμασαν οι μαθητές ή που προμηθεύτηκαν από τα γραφεία UNESCO. Η αίθουσα δέχτηκε μεγάλο

αριθμό μαθητών, οι οποίοι ενημερώθηκαν πάνω στα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προώθησης του Πολιτισμού της Ειρήνης.

Διδάσκοντας τον Πολιτισμό Ειρήνης

Αγάθη Μοσχονά
Δασκάλα (συνταξ.)
Νικόλαος Ευσταθίου
Δάσκαλος
5^ο Δημοτικό Σχολείο Δάφνης
Αθήνα

Α. Στόχοι: Αντικατάσταση της αποσπασματικής διδασκαλίας, που σχετίζεται με τις αξίες και αρχές του πολιτισμού της ειρήνης, με μια συνεχή και συστηματική ενασχόληση, ενσωματωμένη στο εβδομαδιαίο αναλυτικό πρόγραμμα των μαθητών, ώστε να υπάρχει γνωριμία με το αντικείμενο, εμβάθυνση στις μεθόδους εφαρμογής των πρακτικών του, δυνατότητα υλοποίησής τους που πηγάζει από τη μαθησιακή διαδικασία και πρωτοβουλία των μαθητών να εφαρμόσουν εκείνα τα οποία γνώρισαν όλο το σχολικό έτος και αποτίμηση έργου σε επίπεδο τάξης, σχολικής μονάδας και περιφέρειας.

Β. Μέθοδοι: Η αλλαγή του κλίματος στο σχολικό περιβάλλον με χρήση αντιαυταρχικών θέσεων, η ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων δασκάλου-μαθητή, η ενσωμάτωση των αλλοδαπών νέων μαθητών με σεβασμό στις ιδιαιτερότητές τους, η ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, η χρήση του δημοκρατικού διαλόγου και η γνωριμία των φύλων σαν ίσων και συμπληρωματικών στοιχείων των ανθρώπινων ομάδων και κοινωνιών, είναι μερικές από τις μεθόδους και τις επιδιώξεις των εκπαιδευτικών που διδάσκουν και εκπαιδεύουν τα παιδιά στον πολιτισμό ειρήνης από την προσχολική ηλικία μέχρι και το Λύκειο.

Γ. Εφαρμογές: Η συστηματική διδασκαλία του πολιτισμού ειρήνης βρήκε εφαρμογή στα σχολεία της Δάφνης Αθηνών για δύο συνεχή έτη, 2000-2001, και θα συνεχιστεί και το 2002 με τους παρακάτω τρόπους:

1. Χρήση βιβλίων με σχετικά θέματα εκτός των σχολικών εγχειριδίων, όπως προτείνει και το ΦΕΚ 93/10-2-99 των σπουδών Νεοελληνικής Γλώσσας
 2. Ενασχόληση με τα επίκαιρα γεγονότα, κριτική ανάλυση και συμπεράσματα σχετικά με τα αγαθά της ειρήνης
 3. Ενσωμάτωση των αρχών του πολιτισμού ειρήνης σε εμπειρωτικές εργασίες και ασκήσεις
 4. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διδασκαλίας και εμπέδωση αυτών των αρχών και αξιών σε δημόσιο χώρο, ως μουσικά ή θεατρικά δρώμενα, χορό, ποίηση και ζωγραφική.
- Οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν το Μάιο του 2000 και 2001 σε συνεργασία του Δήμου Δάφνης με την Επιτροπή Ειρήνης Δάφνης.

Η ειρηνική συνύπαρξη των λαών μέσα από την Εκπαίδευση

(Παρουσίαση της συμμετοχής του 3^{ου} Ενιαίου Λυκείου Χανίων στο Διεθνές Συνέδριο
Χαρισματικών μαθητών (isp) που έγινε στην Θεσσαλονίκη τον Σεπτέμβρη του 2000)

Κική Αλυσάβακη
Χημικός
3^ο Ενιαίο Λύκειο Χανίων

A. Στόχοι:

1. Δημιουργικές σκέψεις και αναζητήσεις για ένα καλύτερο, πιο ειρηνικό, πιο φιλικό και αξιόπιστο μέλλον της ανθρωπότητας
2. Ανταλλαγή εμπειριών, γνώσεων, κουλτούρας και παραδόσεων μεταξύ των μαθητών
3. Βαθμός εμπάθυνας στον οποίο μπορούν να φθάσουν οι χαρισματικοί μαθητές, οι ωφέλειες που μπορούν να αντλήσουν δουλεύοντας με άλλους μαθητές από άλλες χώρες προσπαθώντας να μοιραστούν τις γνώσεις, τις εμπειρίες τους κ.λπ.
4. Μαθητές που είναι γεωγραφικά απομονωμένοι μπορούν να δουλέψουν με όμοιους μαθητές, μέσω διαδικτύου ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση σε πηγές παγκόσμιας εμβέλειας
5. Μαθητές και καθηγητές αποκτούν πολλές ικανότητες που θα τους βοηθήσουν να συμμετέχουν σε άλλες δραστηριότητες σε παγκόσμιο επίπεδο.

B. Στάδια:

1. Οι μαθητές μαθαίνουν να επικοινωνούν μέσω δικτύου
2. Ερευνούν και συγκεντρώνουν πληροφορίες για το θέμα που έχουν επιλέξει
3. Αναπτύσσουν δημόσια συζήτηση και ικανότητες παρουσίασης και παρουσιάζουν τα αποτελέσματά της έρευνάς τους

Γ. Περιγραφή:

Έναν ολόκληρο χρόνο αλληλογραφούσαμε με τα σχολεία που συνεργαζόμασταν στην Αυστραλία και ανταλλάσσαμε απόψεις σχετικά με τα θέματα που είχαμε επιλέξει τα οποία ήταν: 1. *Ιδιωτική (προσωπική) ζωή* 2. *Ανάπτυξη και κληρονομιά*

Για το 1^ο θέμα: Ιδιωτική ζωή

Η εμπειρία των μαθητών ήταν μοναδική γιατί ανακάλυψαν γεγονότα και καταστάσεις που θα συμβούν στο άμεσο μέλλον όπως η πρόσβαση ανθρώπων και υπηρεσιών στην ιδιωτική ζωή των πολιτών και έπρεπε να βρουν τρόπους ακίνδυνης διαφύλαξης αυτής και προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Λύσεις που όμως προϋποθέτουν τόσο καλή θέληση, νεανική ορμή, φαντασία και ελευθερία στη σκέψη όσο και μια κοινωνία με δημοκρατικές και προοδευτικές αντιλήψεις. Όλοι όσοι εργάστηκαν πάνω στο θέμα πρότειναν ιδέες που θα συμβάλουν στη δημιουργία μιας κοινωνίας όπου κάθε πολίτης θα αισθάνεται ασφαλής μα παράλληλα και ελεύθερος. Μία κοινωνία ευτυχισμένων πολιτών....

Για το 2^ο θέμα: Ανάπτυξη και Κληρονομιά

Ήταν επίσης σημαντικό στη βάση της παγκοσμιοποίησης, δηλαδή πώς μπορεί να αναπτυχθεί οικονομικά και τουριστικά ένας φτωχός τόπος αλλά ταυτόχρονα να διατηρήσει την κληρονομιά και τις παραδόσεις του. Το συμπέρασμα είναι ότι δεν είναι ανάγκη στο βωμό της προόδου και της ανάπτυξης να θυσιάσουμε την κληρονομιά ενός λαού. Μόνο με την εναρμόνιση παρελθόντος –παρόντος – μέλλοντος, φύσης και τεχνολογίας, ανάπτυξης και κληρονομιάς θα μπορέσει η ανθρωπότητα να ξεπεράσει τα προβλήματα που εμποδίζουν την κοινωνική ευημερία και να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του νέου αιώνα και της νέας χιλιετίας.

Τέλος το σημαντικότερο από όλα ήταν ότι αντάλλαξαν απόψεις με παιδιά από την Ιαπωνία, την Κορέα, τις Φιλιππίνες, το Σουδάν κ.λπ. Κάποιοι μαθητές διατήρησαν την επικοινωνία τους με τα παιδιά που γνώρισαν στο Συνέδριο.

Είναι γνωστό σε όλους μας ότι όσο οι άνθρωποι γνωρίζονται μεταξύ τους, δημιουργούν σχέσεις, συζητούν και ανταλλάσσουν απόψεις για τον πολιτισμό, τις τέχνες τα γράμματα και την κουλτούρα τους δεν είναι δυνατόν να αναπτυχθούν αρνητικά συναισθήματα και εχθρικές σκέψεις. Θα υπάρχει πάντα μεταξύ τους η ειρήνη, η αγάπη, ο σεβασμός και η αξιοπρέπεια.

Η συμβολή του παιδικού παιχνιδιού στην οικοδόμηση μιας φιλειρηνικής κοινωνίας: μια όψη ενός περιβαλλοντικού προγράμματος.

Αθανάσιος Νταγιάκης
Δάσκαλος
Προϊστάμενος Δημοτικού Σχολείου
Αγίων Θεοδώρων
Γρεβενά

A. Στόχοι

Οι στόχοι του προγράμματος σε σχέση με τον πολιτισμό ειρήνης-μη βίας ήταν οι εξής:

1. Να αναπτύξουν τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι τα αισθήματα της ανθρώπινης αλληλεγγύης, της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού που είναι συνυφασμένα με την ευγενή άμιλλα και φέρνουν πιο κοντά τα παιδιά ανεξάρτητα φύλου, φυλής, γλώσσας, χρώματος και θρησκείας
2. Να εμπλουτίσουν την ανθρώπινη προσωπικότητα με εμπειρίες παιχνιδιού τέτοιες ώστε να εξελιχθούν σε υγιείς και φιλειρηνικούς πολίτες
3. Να μάθουν τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι να αξιολογούν τις δυνατότητες που τους παρέχονται, να επιλέγουν μεταξύ εναλλακτικών λύσεων και να εφαρμόζουν αυτές που θεωρούν καλύτερες προσβλέποντας σε έναν κόσμο καλύτερο, δίκαιο και ειρηνικό

B. Στάδια

Παρακάτω περιγράφονται τα στάδια της δραστηριότητας:

- Τα παιδιά παρακινούνται να καταγράψουν τα παιχνίδια που παίζουν κατά τον ελεύθερο χρόνο τους και να εκφράσουν τις απόψεις και τις σκέψεις τους σχετικά με τις επιδράσεις των παιχνιδιών στη ζωή τους.
- Διαπιστώνεται ότι απασχολούνται με ηλεκτρονικά παιχνίδια που προβάλλουν επιθετικά πρότυπα και διατυπώνουν την επιθυμία να γνωρίσουν και να μελετήσουν και άλλα παραδοσιακά παιχνίδια.
- Τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες αναλαμβάνουν να πάρουν συνεντεύξεις και να καταγράψουν στο μαγνητόφωνό τους τις παιδικές εμπειρίες και τα βιώματα των προγόνων τους σχετικά με τα δικά τους παιχνίδια. Στη συνέχεια απομαγνητοφωνούν τις συνεντεύξεις και φτιάχνουν έναν κατάλογο με τα παιχνίδια των προγόνων τους.
- Καλούνται κατόπιν να τα περιγράψουν, να τα κρίνουν, να τα συγκρίνουν με τα δικά τους ή άλλα γνωστά, ελληνικά και μη, παιχνίδια και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές. Κρίνουν τελικά ως αξιόλογα τα παιχνίδια των προγόνων τους και εκδηλώνουν ενδιαφέρον να τα παίξουν.
- Σε άλλη φάση του προγράμματος τα παιδιά ενθαρρύνονται να παίξουν παιχνίδια ρόλων, όπως: α) Ηλεκτρονικά και παραδοσιακά παιχνίδια, β) Ειρηνικά και επιθετικά παιχνίδια.
- Στα πλαίσια της αξιολόγησης του προγράμματος, τα παιδιά καταγράφουν σ' ένα ημερολόγιο ποια παιχνίδια έπαιζαν κάθε μέρα και για πόσο χρόνο και συμπληρώνουν ένα ερωτηματολόγιο που τους δίνει ο δάσκαλός τους.
- Ο εκπαιδευτικός σε φύλλα ελέγχου-κλείδες παρατήρησης συμπληρώνει αν τα παιδιά παίζουν κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων τα παιχνίδια που γνώρισαν μέσα από το περιβαλλοντικό πρόγραμμα και τις επιδράσεις που άσκησε αυτό στην κοινωνική τους συμπεριφορά.
- Το πρόγραμμα παρουσιάζεται στους κατοίκους του χωριού και ο δάσκαλος αναπτύσσει το θέμα: «Παιδί και παιχνίδι: μια υγιής σχέση ανάπτυξης για μια φιλειρηνική κοινωνία».

Ρακένδυτες Λέξεις

Χαρίκλεια-Κλαίρη Μάτα
Καθηγήτρια Αγγλικών
1^ο Δημοτικό Σχολείο Δ. Παγγαίου
Νικήσιανη

Ορισμένες λέξεις ηχούν με μουσικότητα στα αυτιά μας. Εμπεριέχουν μια λάμψη που την εισπράττουμε στο πρώτο άκουσμά τους. *Αγάπη-Ειρήνη-Ισότητα-Ελευθερία*. Κάποιες λέξεις, όμως, δε διαθέτουν αυτό το φως, θυμίζουν μορφές ρακένδυτες που τις αποφεύγουμε, για να τις ξορκίσουμε. *Πόλεμος-Πείνα-Καταστροφή-Πόνος*. Δυο ετερόκλητες όψεις της πραγματικότητας.

Ο ρόλος μας ως εκπαιδευτικών είναι να αφυπνίσουμε στις ψυχές των μαθητών μας το αίσθημα του καλού και του δικαίου και αυτό επιδιώξαμε μέσα από τις εξής δραστηριότητες:

- Οι μαθητές συμμετείχαν ένθερμα στη θεατρική παράσταση «Γλυκό τσαμπί σταφύλι». Μέσα από τη μίμηση ενστερνίστηκαν τις αρχές της ειρήνης και καταδίκασαν τη βιαιοπραγία.
- Ασχολήθηκαν έμπρακτα με τη διαδικασία παρασκευής ψωμιού, ως νοσταλγικό σύμβολο της ειρήνης και της ευημερίας. Κατασκεύασαν μικρογραφία ανεμόμυλου, ζύμωσαν και έψησαν σε παραδοσιακό φούρνο, παρουσίασαν προϊόντα σιταριού, ζωγραφιές, κολλάζ και έτσι ανέπτυξαν τη δημιουργικότητά τους, ενίσχυσαν το πνεύμα συνεργασίας και βελτίωσαν τις δεξιότητές τους.
- Δέχτηκαν την επίσκεψη της Πρέσβειρας της Ακτής του Ελεφαντοστού και με πολλή αγάπη συγκέντρωσαν χρήματα, χειροποίητα δώρα για τα λιγότερο τυχερά παιδιά της Αφρικής.
- Φέτος στο σχολείο μας θα ασχοληθούμε εμπειρικά με το δάσος. Είναι ένας χώρος που έχει υμνηθεί γλαφυρότατα από τους ποιητές, αλλά και έχει υποστεί σημαντική βαναυσότητα από τον ασυνείδητο και άπληστο νου που επιζητά να δαμάσει τη φύση και όχι να συμβάλει στην προστασία του πλανήτη και όλων των μορφών ζωής που υπάρχουν σ' αυτόν.

Αρωγοί στην προσπάθειά μας, δασολόγοι, πυροσβέστες, περιβαλλοντολόγοι και φυσικά το ένστικτο και η φαντασία των παιδιών που θα μας οδηγήσουν στη γνώση και στην αυτογνωσία.

Ξενοφοβία, Ρατσισμός και Σχολείο

Ιωάννης Τζήκας
Δάσκαλος
Διευθυντής του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ν. Ιωνίας
Μαγνησία
Δημήτριος Γιαννουλής
Δάσκαλος
στο ίδιο σχολείο

Γνωρίζοντας ότι το έτος 2001 ανακηρύχτηκε από τον Ο.Η.Ε ως Έτος κατά του ρατσισμού, αποφασίσαμε με τους μαθητές της ΣΤ΄ τάξης να υλοποιήσουμε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα «Ξενοφοβία, ρατσισμός και σχολείο». Η υλοποίηση του προγράμματος έγινε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2000-2001 για μια ώρα την εβδομάδα στο μάθημα της Εικαστικής Αγωγής με υπεύθυνο το Διευθυντή του σχολείου, κ. Γιάννη Τζήκα και περιείχε τις εξής δραστηριότητες:

1. Ανάδειξη προβλημάτων σχετικών με το θέμα του προγράμματος (ερωτηματολόγιο, εμπειρίες μαθητών κ.λπ.)
2. Συλλογή υλικού από εφημερίδες, περιοδικά κ.λπ.
3. Πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης (βιβλία, internet, επιστημονικές έρευνες)
4. Έργα ζωγραφικής, ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων
5. Συγγραφή διηγήματος με τίτλο «Όλοι είμαστε ίσοι»
6. Θεατρική παράσταση με το έργο «Απ' τη Χειμάρα στο Αλιβέρι», γραμμένο από το Διευθυντή του σχολείου, κ. Γιάννη Τζήκα. Την ευθύνη για τη σκηνοθετική εργασία την είχε ο κ. Δημήτρης Γιαννουλής, δάσκαλος της Στ΄ τάξης. Το έργο παρουσιάστηκε στο ανοιχτό θέατρο Δήμου Ν. Ιωνίας – Μαγνησίας και στις θεατρικές ημέρες του Δήμου Πορταριάς.

Σκοποί

Μας ενδιέφερε περισσότερο το «ταξίδι» και όχι η «Ιθάκη». Να αποκτήσουμε στη διάρκεια του ταξιδιού γνώσεις και εμπειρίες, εφόδια ψυχής ικανά να μας ευαισθητοποιήσουν και να δούμε με θετικό μάτι τους διαφορετικούς, τους ξένους. Να είμαστε ανεκτικοί μαζί τους, να τους αποδεχόμαστε και να συμβιώνουμε χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και ευρύτερα στην κοινωνία.

Παρουσίαση δραστηριοτήτων

1. Τρίλεπτη εισήγηση από τον κ. Γιάννη Τζήκα και στη συνέχεια τη θεατρική παράσταση «Ο Καραγκιόζης αντιρατσιστής», γραμμένο από τον κ. Τζήκα, από τρεις μαθητές του σχολείου μας και με διάρκεια περίπου 15-20 λεπτά.
2. Τρίλεπτη εισήγηση του κ. Δημήτρη Γιαννουλή, παρουσίαση αποσπασμάτων από βιντεοκασέτα του θεατρικού «Από τη Χειμάρα στο Αλιβέρι» και σχολιασμός από τον κ. Γιαννουλή Δημήτρη με διάρκεια 20 λεπτών περίπου.

Ειρήνη!!! Τ'όνομά Σου αέτωμα περιστεριών στον ορίζοντα (Νικηφόρος Βρεττάκος)

**Φωτεινή Χριστοπούλου
Δασκάλα
Δημοτικό Σχολείο Νίκαιας
Λάρισα**

Στην ανατολή της τρίτης χιλιετίας και ενώ παρατηρείται αναζωπύρωση των εστιών πολέμου σε πολλά σημεία του πλανήτη, η ανάληψη πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων που να δημιουργούν, να προωθούν και να εγγυώνται «έναν άφθαρτο πολιτισμό ειρήνης» καθίσταται περισσότερο παρά ποτέ αναγκαία. Προσωπικά συμμερίζομαι απόλυτα την άποψη της UNESCO ότι «η εκπαίδευση είναι το κλειδί που θα γίνει η αιχμή του δόρατος στο κίνημα για την οικοδόμηση ενός πολιτισμού Ειρήνης».

Την παρελθούσα σχολική χρονιά 2000-2001 εργάσθηκα ως δασκάλα της Δ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου και με τους μαθητές μου προσεγγίσαμε το θέμα της Ειρήνης και της μη Βίας τόσο από θεωρητική πλευρά με αναφορές σε λογοτεχνικά έργα που μιλούν για την Ειρήνη και καταδικάζουν τον πόλεμο, όσο και από πρακτική με το ανέβασμα θεατρικής παράστασης με επιλεγμένα και κατάλληλα διασκευασμένα αποσπάσματα από το έργο του Αριστοφάνη, στο Β' μικρό αρχαίο θέατρο Λάρισας. Η δραστηριότητα αυτή ενθουσίασε τα παιδιά και ευαισθητοποίησε ένα σημαντικό κομμάτι της τοπικής κοινωνίας.

Με χρώματα εκφράζουμε την απόρριψή μας στη βία

Θεοδοσία Παπαδοπούλου
Καθηγήτρια Καλλιτεχνικών
Γυμνάσιο Δροσιάς
Χαλκίδα

Στις σύγχρονες κοινωνίες όπου τα φαινόμενα βίας είναι όλο και περισσότερο εμφανή και ποσοτικά αυξανόμενα προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε τον όρο «βία», να εντοπίσουμε τις μορφές βίας, να προσδιορίσουμε τις πιθανές αιτίες που την προκαλούν και να αναζητήσουμε διεξόδους δημιουργικές και ευχάριστες.

Με δυσκολίες και αρκετά προβλήματα που απορρέουν από την πολυπλοκότητα και την πολλαπλότητα του θέματος και από το εκπαιδευτικό μας σύστημα (έλλειψη χρόνου, συνεργασίας, κ.λπ.) τολμήσαμε να κάνουμε σύνθημά μας τη «μη βία».

Με διαλογική συζήτηση εξαντλούσαμε σε κάθε συνάντησή μας ένα θέμα, όπως: βία στο σχολείο, στο δρόμο, στο γήπεδο, στην οικογένεια, στη γλώσσα, ατομική και συλλογική βία. Στη συνέχεια τα παιδιά εξέφραζαν τα συναισθήματά τους ζωγραφίζοντας ομαδικά σε μεγάλες επιφάνειες από χαρτί με χρώματα δικής τους επιλογής, ενώ ταυτόχρονα η δραστηριότητα αυτή βοηθούσε στην εκτόνωσή τους από τα όποια βαριά συναισθήματα είχε προκαλέσει η συζήτηση που είχε προηγηθεί.

Σημαντική βοήθεια στη θεωρητική επεξεργασία των ενοτήτων υπήρξε από το Κέντρο Ψυχικής Υγείας Χαλκίδας.

Κλείνοντας, καταλήξαμε στο συμπέρασμα μη αποδοχής των καταστάσεων βίας και στην απόρριψη κάθε βίαιης συμπεριφοράς, εκφράζοντας αυτά μας τα συναισθήματα στο τελευταίο ομαδικό ζωγραφικό έργο μας που είναι χρωματικά διαφοροποιημένο από τα αρχικά και περιέχει ένα αισιόδοξο μήνυμα για το μέλλον.

**Μοντέλο Ηνωμένων Εθνών:
ευαισθητοποίηση στα ανθρώπινα δικαιώματα**

**Νικήτας Σάιεχ
Μαθητής Α΄ Λυκείου
Κολλέγιο Ανατόλια
Θεσσαλονίκη**

Το Μοντέλο Ηνωμένων Εθνών (Μ.Η.Ε.) αποτελεί μια προσπάθεια εξομοίωσης της λειτουργίας και του έργου του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και στοχεύει

(1) να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές στα παγκόσμια προβλήματα, όπως ο ρατσισμός, η φτώχεια, η ανεργία, κ.λπ.

(2) να δώσει στους νέους τη δυνατότητα να γνωρίσουν το θεσμό του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και τον τρόπο λειτουργίας του

(3) να τους δώσει την ευκαιρία να αναπτύξουν τις δεξιότητες του διαλόγου, της συνεργασίας και επικοινωνίας, τις ρητορικές και διπλωματικές τους ικανότητες.

Το Μ.Η.Ε. αποτελεί μια δραστηριότητα στην οποία μπορούν να συμμετέχουν μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων όλης της χώρας. Κάθε συνεδρίαση του Μ.Η.Ε. αποτελεί στην ουσία ‘σημείο συνάντησης’ μαθητών οι οποίοι εκπροσωπούν διαφορετικά κράτη, εθνότητες, θρησκείες και πολιτισμούς. Κάθε σχολείο έχει δικαίωμα να συμμετάσχει με οποιονδήποτε αριθμό μαθητών οι οποίοι επιλέγουν να εκπροσωπήσουν χώρες ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όπως η Greenpeace, η Διεθνής Αμνηστία, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, οι Γιατροί χωρίς Σύνορα, κ.λπ. Οι συμμετέχοντες μαθητές αναλαμβάνουν να προωθήσουν τις θέσεις της χώρας τους ή της Μ.Κ.Ο. που εκπροσωπούν και για το σκοπό αυτό διενεργούν έρευνα και συλλέγουν πληροφορίες από το Internet, τις πρεσβείες, τα προξενεία των χωρών ή ακόμα και από τα γραφεία του Ο.Η.Ε. στην Αθήνα. Τα θέματα που καλούνται να συζητήσουν και να επιλύσουν οι μαθητές είναι συγκεκριμένα και πάντα σχετικά με τα σύγχρονα παγκόσμια προβλήματα.

Το Μοντέλο Ηνωμένων Εθνών μέσα από τις διαδικασίες λειτουργίας του δίνει τη δυνατότητα σε μας τους νέους να ωριμάσουμε και να ασκήσουμε την ελευθερία του λόγου, να εκφράσουμε τις σκέψεις μας και να μοιραστούμε τη γνώμη μας για τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να βελτιώσουμε τον κόσμο και να προστατέψουμε τους λαούς και τα δικαιώματά τους.

**«Ανήκω στο ανθρώπινο είδος» Α. Αϊνστάιν
Για τα δικαιώματα του ανθρώπου και του παιδιού**

**Ευθυμία Σαρηπούλου
Καθηγήτρια Γαλλικών
Γυμνάσιο Νέου Γυναικόκαστρου
Κιλκίς
Σπύρος Κόκκινος
Καθηγητής Καλλιτεχνικών
στο ίδιο σχολείο**

Οι **στόχοι** του προγράμματος:

- Να καλλιεργήσει σαν ενεργό σκοπό το άνοιγμα προς τους άλλους
- Να αξιοποιήσει τη διαφορετικότητα σα θετική κληρονομιά και σα θετική και αποτελεσματική πηγή
- Να κατασκευάσει προϊόντα πολυμέσων (multimedia) που θα αγγίζουν κατευθείαν τα παιδιά σε θέματα αλληλεγγύης και ανοίγματος προς τους άλλους
- Να κατασκευάσει διδακτικό υλικό ικανό να τραβήξει το ενδιαφέρον των παιδιών και να τα κάνει να σέβονται κάθε τι άλλο που είναι διαφορετικό

Σκοπός μας είναι η διαμόρφωση συνειδήσεων και η αναγνώριση δικαιωμάτων των παιδιών και αποβλέπουμε στην ανάπτυξη της συνεργασίας των ευρωπαϊκών σχολείων και κατ' επέκταση των ευρωπαϊκών χωρών, με αποτέλεσμα τη μετέπειτα ειρηνική επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται ανάμεσα στις κυβερνήσεις.

Χρονολόγιο

Νοέμβριος 1999: Ύστερα από πρόσκληση του συντονιστικού σχολείου, πραγματοποιήθηκε ταξίδι στην Ιταλία με σκοπό να πραγματοποιηθεί μια πρώτη επαφή με θέμα τη μεθοδολογία που χρησιμοποιούν διαφορετικά σχολικά ιδρύματα. Αυτό επιτεύχθηκε με την παρουσίαση ορισμένων διδακτικών ενοτήτων με θέμα το διαπολιτισμό.

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος των Γαλλικών έγινε μια εργασία για τα παιδιά του δρόμου στη Βραζιλία.

14 Δεκεμβρίου 1999: Πραγματοποιήθηκε εκδήλωση στο σχολείο μας με αφορμή την παγκόσμια ημέρα του παιδιού. Η προβολή βιντεοκασέτας με θέμα τα κακοποιημένα παιδιά και τα δικαιώματά τους – που μας χορηγήθηκε από τη UNICEF - οι ομιλίες των μαθητών μας και του διευθυντή μας πλαισίωσαν την εκδήλωση αυτή.

21 Δεκεμβρίου 1999: Στα πλαίσια του προγράμματος, τις ημέρες των Χριστουγέννων, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη των μαθητών μας στο παιδιατρικό τμήμα του νοσοκομείου Κιλκίς, κατά την οποία οι μαθητές πρόσφεραν στα παιδιά που νοσηλεύονταν εκεί δώρα και γλυκά. Επίσης πρόσφεραν τρόφιμα και δώρα στα παιδιά άπορης οικογένειας από το Ελληνικό. Μια ευγενική πράξη που συγκίνησε κάθε παιδική ψυχή. Μια ψυχική λύτρωση πάνω στη σωματική οδύνη.

21 Μαρτίου 2000: Εκδήλωση με αφορμή την παγκόσμια ημέρα ενάντια στο ρατσισμό. Εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής των έργων των μαθητών του Σχολείου μας με θέμα τα δικαιώματα του παιδιού. Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης υπήρξε τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ των καθηγητών και των μαθητών των τριών σχολείων (Ελλάδας – Ιταλίας – Γαλλίας) καθώς και αποστολή φωτογραφιών των καλλιτεχνικών έργων μέσω διαδικτύου.

Απρίλιος 2000: Δημιουργία ερωτηματολογίου σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού σε παλαιότερες εποχές. Απάντησαν οι γονείς και παππούδες των μαθητών του σχολείου μας.

Μάιος 2000: Ύστερα από πρόσκληση του σχολείου μας, οι υπεύθυνοι καθηγητές του Ιταλικού και του Γαλλικού σχολείου επισκέφτηκαν την πόλη μας. Σκοπός του ταξιδιού ήταν η αξιολόγηση του προγράμματος.

Ο κινηματογράφος και μια σχολική εφημερίδα στην υπηρεσία του Πολιτισμού Ειρήνης

Ιωάννης Βογιατζής
Θεολόγος

Διευθυντής του Γυμνασίου Σκύρου

Α. Προβολή ταινιών

Σε συνδυασμό και με την απόκτηση ενός ειδικού μηχανήματος προβολής ταινιών βίντεο σε μεγάλη οθόνη διοργανώσαμε, σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα του σχολείου, προβολές ταινιών. Πραγματοποιήθηκαν δύο αφιερώματα καθώς και ένα τρίτο μόνο με ταινίες του Ελληνικού Κινηματογράφου.

Στόχος: Να προβληθούν και να εμπεδωθούν αξίες όπως ο σεβασμός στο συνάνθρωπο ανεξαρτήτως θρησκείας ή φυλής («Η Λίστα του Σίντλερ»), στο περιβάλλον («Πρωινή Περίπολος», «Όνειρα», «Όλα είναι Δρόμος», «Αγέλαστος Πέτρα»), η απόρριψη της βίας και της διχόνοιας («Underground»), η καταγγελία του ναζισμού, του φασισμού και του милитарισμού («Ο Μεγάλος Δικτάτορας», «Η Ζωή είναι Ωραία»), το δικαίωμα στη διαφορετικότητα («Όλα για τη Μητέρα μου»), η αλληλεγγύη, η αγάπη και η συγγνώμη προς το συνάνθρωπο («The straight story»).

Στάδια: 1. Επιλογή της ταινίας 2. Πριν από την προβολή, μια εισαγωγή για την ταινία καθεαυτή και τον προβληματισμό που αναπτύσσει και 3. Μετά την προβολή, συζήτηση πάνω στο θέμα που διαπραγματεύεται η ταινία.

Περιγραφή: Η προβολή των ταινιών γινόταν εκτός σχολικού ωραρίου, αρχικά κάθε Παρασκευή και αργότερα κάθε Κυριακή και Τετάρτη. Το αφιέρωμα στο σύγχρονο ελληνικό κινηματογράφο διήρκεσε 15 ημέρες με προβολές καθημερινά. Η προσέλευση των μαθητών ήταν προαιρετική. Αρχικά η παρουσία των μαθητών ήταν μικρή, αλλά σιγά-σιγά αυτή τόσο των μαθητών όσο και των κατοίκων της Σκύρου ενισχύθηκε. Σημειωτέον ότι δεν υπάρχει στο νησί κινηματογραφική αίθουσα. Σήμερα μπορούμε να πούμε ότι διαμορφώθηκε ένα σταθερό κοινό σε κάθε προβολή ταινίας 30-40 ατόμων. Εδώ να επισημάνουμε και το ουσιαστικότερο της υπόθεσης: *η συνάντηση και η επικοινωνία, μέσω ενός κινηματογραφικού έργου, διαφορετικών ανθρώπων.*

Β. Έκδοση σχολικής εφημερίδας «ΠΑΙΔΕΣ ΕΝ ΤΑΞΕΙ»

Στόχοι: Η βίωση και η πραγμάτωση του σεβασμού, της ειρήνης και του πολιτισμού μέσα α) από την επικοινωνία των μαθητών μεταξύ τους, την επαφή και το διάλογο με κατοίκους και φορείς του νησιού β) τη γνωριμία με την ιστορία και τον πολιτισμό της Σκύρου και γ) την κριτική στάση των παιδιών στο κοινωνικό γίνεσθαι της Σκύρου. Η εφημερίδα ΠΑΙΔΕΣ ΕΝ ΤΑΞΕΙ εκδιδόταν καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς (εννέα φύλλα). Το έβδομο φύλλο της εφημερίδας ήταν εξ ολοκλήρου αφιερωμένο στον ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΕΙΡΗΝΗΣ.

Γ. 16 Ιουνίου 2001

Εκδήλωση τιμής στους μικρούς δημοσιογράφους. Ακολούθησε εκδήλωση αφιερωμένη στη Διεθνή Αμνηστία. Προβλήθηκε η ταινία «Θα ζήσω» (σχετίζεται με την κατάργηση της θανατικής ποινής).

Στόχος: Ο Πολιτισμός επιτυγχάνεται δια της αρμονικής συμβίωσης, της ελεύθερης έκφρασης ιδεών, της ισοτιμίας του δικαιώματος στην ζωή και της αναγνώρισης της διαφορετικότητας του άλλου.

Ο Ρόλος της Νηπιαγωγού στον Πολιτισμό Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ειρήνης-Ευαισθητοποίηση των νηπίων μέσα από τη θεατρική αγωγή

Γεωργία Καλοπούλου
Νηπιαγωγός
Νηπιαγωγείο Π.Σ.Π.Θ
Χρυσή Δεδίδου-Λιώτη
Ειδική Νηπιαγωγός
4^ο Ειδικό Τμήμα Ένταξης Νηπιαγωγείου

Περιγραφή

Το 1996, το Νηπιαγωγείο του Πειραματικού Σχολείου του Α.Π.Θ., στα πλαίσια των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Σχολείου για τα 60 χρόνια από την ίδρυση και λειτουργία του Σχολείου του Δελμούζου (Π.Σ.Π.Θ), συμμετείχε με το θεατρικό έργο του Αριστοφάνη «Ειρήνη» σε μετάφραση Σ. Ζαραμπούκα.

Το Νηπιαγωγείο λειτουργούσε από τότε σε ολόημερη βάση με δυο νηπιαγωγούς που συνεργάστηκαν και οργάνωσαν μια αξιόλογη παράσταση με την καθολική συμμετοχή των νηπίων. Η παράσταση υπάρχει στο αρχείο του Νηπιαγωγείου βιντεοσκοπημένη και θα χρησιμοποιηθεί. Την παρακολούθησε πλήθος γονέων και επισκεπτών και απέσπασε πολύ καλές κριτικές. Έτσι οι νηπιαγωγοί από κοινού αποφασίσαμε να την παρουσιάσουμε στο Συνέδριο.

Στόχοι

- Η ευαισθητοποίηση των νηπίων σε θέματα Ειρήνης και ανθρωπισμού
- Δημιουργική έκφραση της φαντασίας και των βιωμάτων των νηπίων
- Γνωριμία με τους Κλασικούς Αρχαίους Έλληνες συγγραφείς μέσα από τη θεατρική αγωγή

Η εισήγηση θα χωρίζεται σε δύο μέρη και θα αναλάβει κάθε νηπιαγωγός να παρουσιάσει ένα μέρος. Τα μέρη της εισήγησης είναι:

1.Θεωρητικό μέρος: Αναφορά στο ρόλο της νηπιαγωγού με στόχο την ευαισθητοποίηση των νηπίων μέσα από τη θεατρική αγωγή.

2.Πρακτικό μέρος: Περιγραφή της προετοιμασίας, κατασκευή σκηνικών, ενδυμασιών για τα νήπια και επίδειξη στιγμιότυπων από τη βιντεοσκοπημένη κασέτα της παράστασης.

Μια διαφορετική ανάγνωση της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο - απόπειρα αντιρατσιστικής εκπαίδευσης

Παρασκευή Χρυσάφη
Δασκάλα Ειδικής Αγωγής
1^ο Δημοτικό Σχολείο
Γιαννιτσά

Ο προβληματισμός

Το σχολείο είναι καθρέφτης των κοινωνικών εξελίξεων. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν θα αναπαράγει ή θα εργάζεται προς την κατεύθυνση της επίλυσης των κοινωνικών προβλημάτων. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι εύλογη.

Η μεγάλη είσοδος προσφύγων και μεταναστών στη χώρα μας και η παράλληλη αύξηση των παλινοστούτων και αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία μας, οδηγεί αυτόματα στην ανάγκη να βοηθήσουμε στην ομαλότερη ένταξη των νέων μαθητών στην κοινωνία του σχολείου αλλά και στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους. Ένας από αυτούς περιγράφεται στην εργασία μας.

Οι στόχοι του προγράμματος

Γνωστικοί

- Να μάθουν γεγονότα σχετικά με τις μεταναστεύσεις των Ελλήνων στην πορεία της ιστορίας και γεγονότα από τους διωγμούς και την προσφυγιά του μικρασιατικού Ελληνισμού
- Να γνωρίσουν το φαινόμενο της σύγχρονης προσφυγιάς και μετανάστευσης
- Να πληροφορηθούν για διακηρύξεις, πρωτοβουλίες, οργανισμούς και οργανώσεις

Συναισθηματικοί

- Να μοιραστούν τα βιώματα ανθρώπων από το περιβάλλον τους οι οποίοι υπήρξαν μετανάστες ή πρόσφυγες
- Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τα προβλήματα των σύγχρονων προσφύγων και μεταναστών (κυρίως των παιδιών)
- Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα μετανάστευσης και ρατσισμού και να αναπτύξουν πρωτοβουλίες καταπολέμησης της προκατάληψης, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας

Πραγματολογικοί

- Να μάθουν να καταγράφουν πληροφορίες ερευνώντας βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες
- Να διαβάζουν αρχεία στο διαδίκτυο
- Να εργάζονται ομαδικά

Η μέθοδος

Εργαστήκαμε με μαθητές της Ε΄τάξης του 7^{ου} Δημοτικού Σχολείου Γιαννιτσών από τον Ιανουάριο ως το τέλος της σχολικής χρονιάς 2000-2001.

Το θέμα μας χωρίστηκε σε επιμέρους ενότητες ως εξής:

- Οι μετακινήσεις, μεταναστεύσεις των Ελλήνων στην αρχαιότητα και Τουρκοκρατία
- Η μετανάστευση στην Αμερική
- Η μικρασιατική καταστροφή – προσφυγιά
- Η μετανάστευση στη Γερμανία
- Η μετανάστευση σήμερα

Οι μαθητές επεξεργάζονταν τα θέματα χωρισμένοι σε ομάδες.

Οι δραστηριότητες

- Διάβασαν βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες
- Δημιούργησαν αρχείο από φωτογραφικό υλικό
- Επικοινωνήσαν με συλλόγους και οργανισμούς
- Πήραν συνεντεύξεις
- Είδαν ταινίες
- Έκαναν συζητήσεις και εξέφρασαν τη γνώμη τους
- Έγραψαν στην εφημερίδα του σχολείου σχετικά με το αποτέλεσμα της δουλειάς τους και
- Ανακοίνωσαν τα αποτελέσματα της δουλειάς τους σε εκδήλωση για τους γονείς τους.

Η αξιολόγηση του προγράμματος, η οποία έγινε μέσα από τις σκέψεις των παιδιών (προφορικές και γραπτές) ήταν θετική. Εμφανίστηκε μια σειρά θετικών συναισθημάτων σχετικά με τις ομάδες των νέων μαθητών στο σχολείο μας. Πιστεύουμε όμως ότι μια αξιόπιστη αξιολόγηση θα μπορούσε να γίνει εφόσον έχει περάσει κάποιος χρόνος από την εφαρμογή του προγράμματος. Ακόμη μια τέτοια θα μπορούσε να γίνεται δια βίου στην καθημερινή πρακτική και δράση τους.

Συλλογή ιστοριών, μύθων και παραμυθιών από χώρες καταγωγής των μαθητών μας

Ελένη Καλογέρι
Φιλολόγος
1^ο Γυμνάσιο Αγίας Βαρβάρας
Αθήνα

Αφορμή για την εκπόνηση του παραπάνω προγράμματος στάθηκε το γεγονός ότι στο σχολείο μας υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό αλλοδαπών μαθητών, Τσιγγάνων και Ελλήνων του Πόντου.

Επιθυμία μας ήταν να δοθεί η δυνατότητα σ' αυτούς τους μαθητές να αποτελέσουν τον κεντρικό και όχι τον περιφερειακό άξονα του πολιτιστικού αυτού προγράμματος. Διαλέξαμε το παραμύθι γι αυτή τη συλλογική εργασία γιατί πιστεύουμε ότι αυτή η μορφή έκφρασης, οικεία σε μικρούς και μεγάλους, είναι μια μορφή λόγου με δομές και θεματικές που διαφέρουν από πολιτισμό σε πολιτισμό, αλλά που πάντα έχουν μια 'κοινή αναφορά' κατανοητή από όλους.

Αποφασίσαμε λοιπόν να συλλέξουμε παραμύθια μαγνητοφωνημένα στη μητρική γλώσσα των παιδιών. Το υλικό που συγκέντρωσαν τα παιδιά αυτά είτε από προσωπικές μνήμες, είτε από μαρτυρίες συγγενικών προσώπων (γονείς, γιαγιάδες, παππούδες) ακόμα και αναγνώσματα, προέρχεται από περιοχές της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, επαρχίες της Αλβανίας και δύο παραμύθια από την Παλαιστίνη.

Μετά την απομαγνητοφώνηση το επεξεργάστηκαν τα παιδιά σε ομάδες ως εξής:

1. Μετάφραση του ξενόγλωσσου κειμένου από τα παιδιά που προσκόμισαν το υλικό
2. Διόρθωση του ελληνικού κειμένου
3. Αντιγραφή των κειμένων στο πρωτότυπο και στο ελληνικό από άλλη ομάδα παιδιών
4. Εικονογράφηση των παραπάνω κειμένων από άλλη ομάδα

Το υλικό αυτό συγκεντρώθηκε και εκδόθηκε σε βιβλίο. Αυτό συνοδεύεται από μια κασέτα με αφηγήσεις των παραμυθιών (ξενόγλωσσα και ελληνικά) από άλλη ομάδα παιδιών.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς η εργασία αυτή παρουσιάστηκε με έκθεση των εικονογραφημένων παραμυθιών, αφηγήσεις των παραμυθιών στη μητρική και στην ελληνική γλώσσα. Τέλος έγινε δραματοποίηση ενός παραμυθιού από άλλη ομάδα παιδιών.

Έτσι μέσα από το παραμύθι δόθηκε η ευκαιρία σε όλους μας να έρθουμε σε επαφή με το «άλλο», το «διαφορετικό» και να ανακαλύψουμε στοιχεία του πολιτισμικού πλούτου άλλων χωρών, να συνειδητοποιήσουμε τις διαφορές μα και τις ομοιότητες που δυνατόν υπάρχουν και μας συνδέουν. Να συνειδητοποιήσουμε τη διαφορετικότητα, να την αποδεχτούμε και να τη σεβαστούμε.

Υπερασπιστές του Πολιτισμού Ειρήνης

Ευανθία Παπαϊωάννου

Φιλολόγος

Φιερούλα Παπαδάτου

Φιλολόγος

Θεοδώρα Αραμπατζή

Καθηγήτρια Γερμανικής Γλώσσας

2^ο Γυμνάσιο Κομοτηνής

Οι μαθητές / μαθήτριες του 2^{ου} Γυμνασίου Κομοτηνής ευαισθητοποιημένοι σε θέματα Ειρήνης, πολιτισμού και περιβάλλοντος, αλλά και αποτελώντας το δυναμικό ενός σχολείου συνεργαζόμενου με την UNESCO, ανταποκρίθηκαν άμεσα στην ανακήρυξη της δεκαετίας 2001-2010 ως *Διεθνούς Δεκαετίας για ένα Πολιτισμό Ειρήνης και μη βίας για τα παιδιά του κόσμου*, με την οργάνωση μιας σχετικής εκδήλωσης.

Στόχος: Έρευνα και ανάλυση του όρου «Πολιτισμός της Ειρήνης» από ομάδα μαθητών και των τριών τάξεων ώστε να ευαισθητοποιηθούν και να υιοθετήσουν ένα νέο τρόπο σκέψης για την εδραίωση και σταθεροποίηση της Ειρήνης και συνεργασίας των λαών. Παράλληλος στόχος ήταν η διάδοση αυτών των πορισμάτων σε σχολικό, τοπικό και ευρύτερο επίπεδο.

Σύντομη περιγραφή της εκδήλωσης: Συγκεντρώθηκε υλικό από σχετική βιβλιογραφία και δημιουργήθηκε ένα κείμενο:

- εναντίον του ρατσισμού
- εναντίον των πολέμων
- υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- υπέρ του δικαιώματος κάθε ανθρώπου στη μάθηση
- υπέρ της σωστής χρήσης των επιστημονικών επιτευγμάτων
- υπέρ της καθαρότητας και προστασίας του περιβάλλοντος
- υπέρ της δικαιοσύνης
- υπέρ της ισότητας
- υπέρ των δικαιωμάτων, ειδικά των παιδιών
- εναντίον κάθε μορφής βίας

Τα παραπάνω κεντρικά θέματα ενισχύθηκαν:

- με αναφορές σε στατιστικά στοιχεία του Ο.Η.Ε.
- με αποφθέγματα σπουδαίων ανδρών
- με αναφορές σε αποσπάσματα από την αρχαία ελληνική και την παγκόσμια λογοτεχνία
- με επιλεγμένα ποιήματα Ελλήνων και ξένων ποιητών
- με μηνύματα για τη ζωή, την αγάπη, την τροφή, τις αντιθέσεις, τη συντροφικότητα, τη δικαιοσύνη, το παρελθόν, τον πόλεμο και την Ειρήνη!

Επίσης τα κείμενα και τις απαγγελίες συνόδευαν σχετικά τραγούδια και μια πρωτότυπη σκηνοθεσία και κίνηση που δίδαξε στα παιδιά αφιλοκερδώς ο ηθοποιός του ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ Κομοτηνής, κ. Φιλοποίμην Ανδρεάδης.

Η εκδήλωση εντάχθηκε στο πρόγραμμα εορτασμού του Δήμου Κομοτηνής για τα Ελευθέρια της πόλης και παρουσιάστηκε στο κοινό σε αμφιθέατρο της Κομοτηνής στις 8/5/2001, όπως και στο σχολείο, για τους μαθητές και μαθήτριες στις 21/5/2001. Η πρωτοβουλία αυτή των μαθητών διαφημίστηκε με μια εντυπωσιακή αφίσα σε όλη την πόλη. Ο τοπικός τύπος και το ραδιόφωνο επαίνεσαν με αφιερώματα την όλη προσπάθεια.

Τα κείμενα θα εκδοθούν σε έντυπο στην ελληνική, αγγλική και γερμανική γλώσσα με σχετικό φωτογραφικό υλικό και θα σταλούν σε διάφορους φορείς.

Επίδειξε την ιδιότητα του Ευρωπαίου Πολίτη

Γεωργία Νάνου
Φιλολόγος
Χριστίνα Μαραγκού
Καθηγήτρια Καλλιτεχνικών
Αρσάκειο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης

Διοργάνωση διαγωνιστικού χαρακτήρα μεταξύ των ευρωπαϊκών σχολείων υπό την υψηλή πατρωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Jacques Shiraq, Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ελληνική συμμετοχή: Αρσάκειο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης (Α΄ βραβείο μεταξύ των Ελληνικών σχολείων που διαγωνίσθηκαν για τη συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Διοργάνωση).

A. Περιγραφή

Στόχοι: Προετοιμασία και σύνταξη του Ευρωπαϊκού Χάρτη και Χάρτη του Πολίτη της Νεολαίας.

- Ο ρόλος του νέου Ευρωπαίου πολίτη στον κόσμο
- Ευαισθητοποίηση των εφήβων σε θέματα πολιτικοκοινωνικού χαρακτήρα που αφορούν τους ίδιους και τον κόσμο

B. Στάδια - Δραστηριότητες

α) Ανάθεση του θέματος σε ομάδα μαθητών Γ΄ Γυμνασίου

Τρία στάδια εργασίας:

- *Σύνταξη του Ευρωπαϊκού Χάρτη*

Επιλογή 15 θεμάτων μεταξύ των 30 προτεινόμενων (όπως Πολιτισμός Ειρήνης, αδελφοσύνη, ισότητα, εκπαίδευση, άρνηση βίας).

- *Σχεδιασμός μασκότ* αναγνωρίσιμου από όλους που να συμβολίζει την ιδιότητα του Ευρωπαίου Πολίτη
- *Σύνταξη επιστολής προς τους Πατέρες της Ευρώπης* όπου τα παιδιά οραματίζονται την Ευρώπη του αύριο και τον ρόλο της στον κόσμο.

β) Μετάβαση στο Στρασβούργο

Στις εργασίες συμμετείχε το βραβευμένο σχολείο από κάθε χώρα της Ευρώπης εκπροσωπώντας τη χώρα του.

- *Ευρωκοινοβούλιο:* Ψήφιση των άρθρων του Χάρτη της Ευρώπης από τους Ευρωπαίους εφήβους. Παράδοση των άρθρων στην Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

- *Κριτήρια:* Τα ανθρωπιστικά ιδεώδη του Ευρωπαϊκού πολιτισμού.

γ) Η Ευρώπη σήμερα

Ποιος ο ρόλος του νέου Ευρωπαίου στον κόσμο

**‘Guernica ήμουν και εγώ εκεί...’
η προσέγγιση του έργου τέχνης και η συμβολή του στην αγωγή για την Ειρήνη**

**Θωμαή Καπουλίτσα-Τρούλου
Νηπιαγωγός
Εκπαιδευτικός Οργανισμός ‘Φίλιππος – Αλέξανδρος’**

Στόχοι

- α. υιοθέτηση θετικής στάσης απέναντι στον άνθρωπο και στις αξίες της ζωής
- β. μύηση στην αγωγή για την ειρήνη
- γ. σχεδιασμός εικαστικής δραστηριότητας επαφής με το έργο τέχνης
- δ. η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην αγωγή για την ειρήνη μέσα από την τέχνη

Εκπαιδεύοντας τους μαθητές για την Ειρήνη μέσα από την προετοιμασία μιας θεατρικής παράστασης

**Απόστολος Μπάρλος
Θεολόγος
2^ο Ενιαίο Λύκειο
Λάρισα**

Η θεατρική ομάδα του 2^{ου} Λυκείου Λάρισας ανέβασε κατά το σχολικό έτος 2000-2001 την αντιπολεμική κωμωδία του Βραζιλιάνου θεατρικού συγγραφέα Τζάο Μπεθενκούρ «Η Απαγωγή του Πάπα» με υπεύθυνο καθηγητή τον κ. Απόστολο Μπάρλο. Οι στόχοι της δραστηριότητας ήταν: α) να εκπαιδευτούν οι μαθητές στη συνεργασία και στην ισότιμη συμμετοχή σε κοινό έργο, β) να αναπτύξουν ικανότητες και δεξιότητες αξιοποιώντας δημιουργικά τις διαφορές και γ) να βιώσουν την Ειρήνη ως αξία ζωής μέσα από το συγκεκριμένο θεατρικό έργο.

Ο ήρωας του έργου, ο Σαμ Λάιμποβιτς, ένας απλός αμερικανός ταξιτζής, μεταφέροντας τον Πάπα με το ταξί του αποφασίζει να τον απαγάγει και τον οδηγεί στο σπίτι του. Το γεγονός ξαφνιάζει τους δικούς του, οι οποίοι εκπλήσσονται ακόμα περισσότερο όταν μαθαίνουν το λόγο της απαγωγής. Για να ελευθερώσει τον Πάπα ζητάει από την Αμερικανική κυβέρνηση να συμβάλει ώστε να σταματήσουν οι εχθροπραξίες σε όλο τον κόσμο και να επιτευχθεί μια παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης. Ο Πάπας ενθουσιάζεται και υποστηρίζει με κάθε τρόπο την ιδέα αυτή του Σαμ. Μετά από μια σειρά περιστατικών που προσπαθούν να αναχαιτίσουν την πραγματοποίηση αυτού του σχεδίου, τελικά όλες οι χώρες του κόσμου αποδέχονται να υπάρξει μία μέρα χωρίς πόλεμο και υπογράφουν παγκόσμια Ειρήνη.

Μέσα από την προετοιμασία αυτής της παράστασης και με αφορμή το θέμα του έργου, οι μαθητές:

- 1) Ασκήθηκαν στο να σέβεται ο ένας τη γνώμη του άλλου και να καλλιεργούν αισθήματα ανεκτικότητας και αποδοχής
- 2) Γνώρισαν καλύτερα τον εαυτό τους και έτσι μπόρεσαν να ανακαλύψουν και να εκφράσουν ικανότητες και δεξιότητες τις οποίες κατέθεταν για την επίτευξη ενός κοινού έργου
- 3) Εκπαιδεύτηκαν στο να μπορούν να αξιοποιούν τις διαφορές της ομάδας και αντί να οδηγούνται σε πολωτικά αδιέξοδα να επιλέγουν δημιουργικές λύσεις
- 4) Κατανόησαν μέσα από όλη τη διαδικασία της προετοιμασίας ότι η ειρήνη αφορά καταρχήν τις ανθρώπινες σχέσεις και τον καθημερινό μας αγώνα για την κατάκτησή της

Μετά από όλα αυτά όσοι δουλέψαμε στη θεατρική ομάδα, μαθητές και καθηγητές, γνωρίσαμε βιωματικά τι σημαίνει να αγωνίζομαι για ένα Πολιτισμό Ειρήνης.

Παιδιά πολίτες του Πλανήτη – Διαφορετικοί κι όμως ίσοι

Αλεξάνδρα Μάινου

Δασκάλα

Δημοτικό Σχολείο Προφήτη Ηλία

Ν. Πέλλας

A. Στόχοι

- Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα μειονοτήτων και να διαμορφώσουν θετικές στάσεις απέναντί τους, ερχόμενοι σε επαφή μ' αυτές και με τα πιθανά προβλήματα που αντιμετωπίζουν μέσα στο σχολείο και στον ευρύτερο κοινωνικό τους περίγυρο
- Να γνωρίσουν τους άλλους μέσα από ανταλλαγή απόψεων και στοιχείων των διαφορετικών πολιτισμών τους και να οδηγηθούν στο συμπέρασμα ότι η διαφορετικότητα κάθε ανθρώπου είναι απαραίτητη για την εξέλιξη των κοινωνιών και την ειρηνική συνύπαρξη των λαών της γης
- Να κατανοούν και να διακρίνουν οι μαθητές, τους όρους *ρατσισμός, ξενοφοβία, πολυπολιτισμική κοινωνία, διαφορετικότητα, ισότητα*
- Να παράγουν σχετικό με τους παραπάνω στόχους υλικό και να το προωθήσουν στον ευρύτερο κοινωνικό τους περίγυρο

B. Περιγραφή – Στάδια της δραστηριότητας

- Ανάγνωση επιλεγμένων βιβλίων με περιεχόμενο σχετικό με το θέμα της δραστηριότητας – συζήτηση
- Επίσκεψη σε σχολικές μονάδες που φοιτούν μαθητές διαφορετικής εθνικότητας και διαθέτουν τάξεις υποδοχής
- Σύνταξη ερωτηματολογίου από τους ίδιους τους μαθητές – ανταλλαγή απόψεων – πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων – καταγραφή τους
- Σύνταξη καταλόγου με προτεινόμενα βιβλία παιδικής και ξένης λογοτεχνίας, αντιρατσιστικού και αντιπολεμικού περιεχομένου
- Διανομή τους στους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου και σε μαθητές σχολικών μονάδων της περιφέρειάς τους
- Δημιουργία – φιλοτέχνηση αφίσας με θέμα τον τίτλο της δραστηριότητας, αντίτυπα της οποίας θα μοιραστούν από τους μαθητές σε σχολεία και υπηρεσίες του τόπου τους
- Συμβολή της τέχνης στον πολιτισμό ειρήνης – επιλογή τραγουδιών και θεατρικό δρώμενο

Κακοποίηση και παραμέληση του παιδιού

Νικόλαος Σκεντέρης
Παιδίατρος - Ιατρός Κοινωνικής Ιατρικής
Επικ. Καθηγητής Παιδιατρικής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Η κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών είναι φαινόμενο διαχρονικό και εμφανίζεται με διάφορες μορφές από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας. Αυτό που έχει σημασία είναι να το βλέπουμε στο ιστορικό και πολιτισμικό του πλαίσιο. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της σωματικής τιμωρίας διαχρονικά.

Το φαινόμενο της βίας σήμερα έχει ευρύτατη κοινωνική εξάπλωση, που συντηρείται και αυξάνεται με την επίδραση και των Μ.Μ.Ε., ιδίως των ηλεκτρονικών, στις εύπλαστες παιδικές και εφηβικές ψυχές. Μία από τις εκδηλώσεις της κοινωνικής βίας είναι και η βία στην οικογένεια. Τελευταία γίνεται λόγος για «οικογένεια σε κρίση» και για «διαταραχή της οικολογίας της οικογένειας».

Ο όρος που εξακολουθεί να χρησιμοποιείται σήμερα είναι «κακοποίηση και παραμέληση του παιδιού», δηλαδή ενεργητική και παθητική βία, που κατά κανόνα συνυπάρχουν. Εκτός από τις 3 βασικές κατηγορίες (σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική) αναφέρεται και η «κακοποίηση και παραμέληση του παιδιού από το σύστημα ή θεσμική», που σημαίνει παράλειψη φροντίδας ή και βίαιες ενέργειες από την Πολιτεία προς τα παιδιά μέσω της υπάρχουσας νομοθεσίας ή της απουσίας θεσμικού πλαισίου ή μέσω των επαγγελματιών που ασκούν κοινωνική πολιτική. Παράδειγμα αποτελεί ο αναλφαριθμητισμός.

Από τους αιτιολογικούς παράγοντες (ατομικούς, οικογενειακούς, κοινωνικούς) μπορούμε να πούμε ότι κύριος αιτιολογικός παράγοντας στη σωματική κακοποίηση και παραμέληση του παιδιού θεωρείται η διαταραχή της γονεϊκής ικανότητας, ενώ στη σεξουαλική η βαθιά διαταραχή στις σχέσεις του ζευγαριού, η ψυχοπαθολογία του δράστη και οι κοινωνικοί θεσμοί που αφορούν την κοινωνικοποίηση των δύο φύλων.

Τη διαγνωστική και θεραπευτική αντιμετώπιση του κακοποιημένου και παραμελημένου παιδιού αναλαμβάνει διεπαγγελματική ομάδα, που περιλαμβάνει, εκτός από παιδίατρο, κοινωνικό λειτουργό, παιδοψυχίατρο /ψυχολόγο και συνεργάζεται, κατά περίπτωση, με γιατρούς άλλων ειδικοτήτων, τις δικαστικές και αστυνομικές αρχές κ.ά. φορείς, αλλά και με τους εκπαιδευτικούς.

Το «κάλλιον το προλαμβάνειν ή το θεραπεύειν» είναι όμως και στην περίπτωση αυτή η λύση του προβλήματος, δύσκολη ή ανέφικτη σε πολλές περιπτώσεις. Τα επίπεδα της πρόληψης είναι 3:

- Τριτογενής: πρόληψη επανακακοποίησης
- Δευτερογενής: οι ομάδες μεγάλου κινδύνου στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας
- Πρωτογενής: προαγωγή της υγείας και της ευημερίας της οικογένειας, αλλά και της κοινωνίας ευρύτερα, ώστε να μην ασκείται βία στα παιδιά. Η πρωτογενής είναι η πιο σημαντική. Παράδειγμα πρωτογενούς πρόληψης αποτελεί η προώθηση του μητρικού θηλασμού. Σημαντική είναι η ευθύνη της Πολιτείας στην προώθηση της πρωτογενούς πρόληψης, με αλλαγές στις κοινωνικές δομές, αξίες και θεσμούς που καλλιεργούν τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα, με μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, με μια καλύτερη ζωή για όλους.

Εμείς και οι άλλοι: ένα ταξίδι στη Χώρα της διαφορετικότητας

Κωνσταντίνος Κιουρτσής
Βιολόγος
Υπεύθυνος Αγωγής Υγείας της Διεύθυνσης Β/θμιας Εκπαίδευσης
Ν. Πέλλας
Ευθύμιος Ιωαννίδης
Μαθηματικός
Γυμνάσιο Φούστανης
Ν.Πέλλας

1. **Σκοπός:** Η αποδοχή της διαφορετικότητας και η συνειδητοποίηση της αξίας του προσώπου ως μοναδικού και ανεπανάληπτου, σε μια κοινωνία ισότιμων πολιτών.

2. **Επιμέρους στόχοι:** Γνωριμία με άλλους πολιτισμούς. Καλλιέργεια δεξιοτήτων σχετικών με το σκοπό. Τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Κοινωνίες διαφορετικών αλλά ισότιμων πολιτών. Το δικαίωμα της διαφορετικότητας στην καταγωγή, στη θρησκεία, στο φύλο, στη γλώσσα, στα προσωπικά στοιχεία.

3. Δραστηριότητες – Στάδια:

1. **Θεωρητικό Μέρος:** α. Οι γενετικοί συνδυασμοί εκφράζονται σε ένα μοναδικό και ανεπανάληπτο πρόσωπο β. Διαπολιτισμική Επικοινωνία
2. **Βιωματικό Μέρος:** α. Και εγώ το ίδιο β. Καροτοτσιμπολογάδες γ. Ροζ συννεφάκια δ. Ταξιδεύοντας στο χωροχρόνο ε. Πετά – πετά η μέλισσα ζ. Έξω ξένε από την παράγκα η. Ασπρα, κόκκινα, κίτρινα, μπλε караβάκια θ. Παζλ φωτογραφιών ι. Φούσκες Χ.Α.Α (Χρωματιστές, Ανεκτικές, Αλλόδοξες) κ. Κλείσιμο-Αξιολόγηση

4. **Γενική περιγραφή:** Το σύνολο αυτών των δραστηριοτήτων, παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2000-2001, σε τρεις 15μελείς ομάδες εκπαιδευτικών της Δ/σης Β/θμιας Εκπαίδευσης Νομού Πέλλας, με τη μορφή Σεμιναρίου-Εργαστηρίου και στο πλαίσιο των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας. Σκοπός αυτού του Σεμιναρίου-Εργαστηρίου ήταν να παρακινηθούν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί στην πραγματοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας, σχετικών με θέματα που ορίζει η Γ2/4431/4-10-99 του ΥΠΕΠΘ, και τα οποία είναι: α. Κοινωνικός αποκλεισμός-Ίσες ευκαιρίες β. Ισότητα των δύο φύλων γ. Διαπροσωπικές Σχέσεις (ρατσισμός, βία, ξενοφοβία) δ. Εθελοντισμός.

Σημειώνεται ότι η δραστηριότητα αυτή είναι προϊόν προγράμματος Αγωγής Υγείας που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2000-01, στο 2^ο Γυμνάσιο Αριδαίας-Πέλλας, με ομάδα μαθητών της Γ' Τάξης και υπεύθυνο-συντονιστή καθηγητή τον Ευθύμιο Ιωαννίδη.

5. Μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν:

1. **Θεωρητικό μέρος** (αναπτύχθηκε στο 10% του συνολικού χρόνου): Διάλεξη (με χρήση διαφανειών), συζήτηση
2. **Βιωματικό μέρος** (αναπτύχθηκε στο 90% του συνολικού χρόνου): Άσκηση γνωριμίας, παραμύθι, ολοκλήρωση ιστορίας με δεδομένη αρχή, αναπόληση-έκφραση εμπειριών του παρελθόντος, παιδικό παιχνίδι, θεατρικά παιχνίδια ρόλων, φωτοέκφραση, έκφραση προσωπικών συναισθημάτων του παρόντος. Τα μέλη συμμετείχαν ανάλογα με τη δραστηριότητα, άλλοτε ως πρόσωπα και άλλοτε ως μέλη μικρών ομάδων.

Ένα πρόγραμμα δράσης στο σχολείο για την Ειρήνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Μαργαρίτα Κουσαθανά
Χημικός
Μανώλης Στεργιούλης
Φιλολόγος

Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Αθηνών

Θα παρουσιάσουμε ένα πρόγραμμα δράσης που αναπτύχθηκε στο σχολείο στο πλαίσιο της Ειρήνης και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η δράση αυτή εκπροσώπησε το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Αθηνών αλλά και τα δημόσια σχολεία της χώρας μας στο Παγκύπριο Συνέδριο Εταιρικών σχολείων UNESCO. Η επιλογή του σχολείου μας έγινε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ένα από τα θέματα που απασχόλησαν την κοινή γνώμη τη χρονιά που μας πέρασε ήταν οι πρόσφατοι βομβαρδισμοί στη γειτονική Γιουγκοσλαβία και η χρήση των «έξυπνων» όπλων ή βομβών απεμπλουτισμένου ουρανίου. Οι μαθητές όλων των τάξεων του σχολείου μας έθεσαν ερωτήματα στο μάθημα της Χημείας όπως:

- Τί είναι τα έξυπνα όπλα;
- Τι είναι το απεμπλουτισμένο ουράνιο;
- Ποιες οι επιπτώσεις των όπλων αυτών στον άνθρωπο και στο οικοσύστημα;

Θεωρήσαμε ότι θα ήταν καλύτερο να ψάξουν οι ίδιοι οι μαθητές να δώσουν απαντήσεις στα ερωτήματα που τους απασχολούσαν. Στα πλαίσια του μαθήματος της Χημείας οι μαθητές της Β΄ Γυμνασίου ανέλαβαν να πραγματοποιήσουν μια συλλογική εργασία για να δώσουν απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα. Επέλεξαν πληροφοριακό υλικό από βιβλία, εφημερίδες, internet. Χωρίστηκαν σε ομάδες και κάθε ομάδα ανέλαβε να επεξεργαστεί ένα υποθέμα και να το παρουσιάσει σε ηλεκτρονική μορφή. Έγινε σύνθεση των υποθεμάτων και η όλη εργασία παρουσιάστηκε σε σχετικό τόμο που εκδώσαμε με τίτλο «Ειρήνη και Ανθρώπινα δικαιώματα», μια και εκτός από καθαρά επιστημονικό υλικό η εργασία μας περιελάμβανε και κοινωνικοπολιτικά ζητήματα όπως:

- Πώς χρησιμοποιούν τα όπλα οι ισχυροί για να χειραγωγήσουν τους λαούς
- Τα τεράστια ποσά που ξοδεύονται καθημερινά για να δημιουργηθούν νέα και πιο καταστροφικά όπλα
- Μας προβληματίσε η στάση των επιστημόνων απέναντι στον πόλεμο
- Τέλος σχολιάσαμε γελοιογραφίες που δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες για τον πόλεμο στα Βαλκάνια.

Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα ανακαλύψαμε ότι οι έξυπνες βόμβες δεν είναι τόσο αποτελεσματικές στο να πλήξουν κάποιο προεπιλεγμένο στόχο. Αυτό συμβαίνει γιατί από την έκρηξη μιας τέτοιας βόμβας παράγονται σωματίδια σκόνης τα οποία όταν εισπνευσθούν από τον άνθρωπο μένουν στον οργανισμό για πάρα πολλά χρόνια ερεθίζοντας τους ιστούς και τα όργανα πάνω στα οποία παραμένουν. Οι περιοχές που έχουν πληγεί με τέτοια όπλα εμφανίζουν υψηλά ποσοστά λευχαιμίας, άλλων μορφών καρκίνου καθώς επίσης και τερατογενέσεων. Η χρήση των όπλων αυτών δεν κάνει διακρίσεις ανάμεσα σε αντίπαλους στόχους, αθώους πολίτες, παιδιά, μιας και τα κατάλοιπά τους διασκορπίζονται στο περιβάλλον και πλήττουν ακόμα και γειτονικούς λαούς καθώς μεταφέρονται με τον αέρα ή το νερό. Οι συνέπειες από τη χρήση τους είναι ανεπανόρθωτες για όλους μας. Η εποχή στην οποία ζούμε είναι πολύ δύσκολη επειδή οι παγκοσμιοποιημένοι πλέον ισχυροί του κόσμου, θυσιάζουν καθημερινά την ειρήνη, στο όνομα της υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το ερώτημα που εξακολουθεί να μας απασχολεί είναι αν θα καταφέρει ποτέ ο άνθρωπος να σκεφθεί το συνάνθρωπό του. Το ερώτημα αυτό παραμένει αναπάντητο ενώ ο σύγχρονος πολίτης παραμένει ανυπεράσπιστος απέναντι στους κυρίαρχους του κόσμου.

Το σχολείο μας με απόφαση του συλλόγου των καθηγητών πρότεινε η εργασία που πραγματοποιήσε η Β΄ Γυμνασίου να εκπροσωπήσει το σχολείο σε διαγωνισμό που είχε

προκηρύξει το Υπουργείο Παιδείας. Η εργασία μας βραβεύθηκε κατόπιν αξιολόγησης από επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας και αντιπροσωπεία έξι μαθητών του σχολείου μας αντιπροσώπευσε τα σχολεία της Ελλάδας στο Παγκύπριο Συνέδριο της UNESCO με θέμα την ΕΙΡΗΝΗ. Η συμμετοχή στο παγκύπριο συνέδριο ήταν πρωτόγνωρη εμπειρία αφού συμμετείχαμε για πρώτη φορά σε παρόμοια διοργάνωση. Δόθηκε η ευκαιρία στους συμμετέχοντες να συζητήσουν για ένα τόσο σημαντικό θέμα όπως αυτό της ΕΙΡΗΝΗΣ. Οι μαθητές μας συζήτησαν με τους μαθητές της Κύπρου και αντάλλαξαν απόψεις. Τους δόθηκε η ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με διαφορετικές αντιλήψεις και ιδεολογίες συνομηλίκων τους και έμαθαν να σέβονται τις απόψεις των άλλων και να συζητούν σε ένα κλίμα δημοκρατίας και αμοιβαίου σεβασμού της διαφορετικότητας των απόψεων. Το σχολείο μας συνεχίζοντας τις δραστηριότητες στα πλαίσια των εκδηλώσεων των σχολείων της UNESCO, θα συμμετάσχει στο συμπόσιο των Εταιρικών σχολείων της UNESCO που θα πραγματοποιηθεί την επόμενη σχολική χρονιά με θέμα: *Θέματα Βιοηθικής στο σύγχρονο κόσμο.*

ΕΔΡΑ UNESCO
για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Ειρήνη

Η Έδρα της UNESCO στο Α.Π.Θ. για την Εκπαίδευση στα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Ειρήνη ιδρύθηκε το 1997 με Συμφωνία που υπεγράφη μεταξύ της UNESCO και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η Έδρα UNESCO του Α.Π.Θ. αποτελεί μέρος

α) του Σχεδίου της UNESCO για την "Εισαγωγή της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση", και
β) της Δράσης της UNESCO για τη δημιουργία ενός Πολιτισμού Ειρήνης.

Σκοπός της Έδρας UNESCO είναι, σύμφωνα και με το Άρθρο 2 της Συμφωνίας, η προώθηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος δραστηριοτήτων εκπαίδευσης, έρευνας, πληροφόρησης και τεκμηρίωσης στον τομέα "Ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και Ειρήνη", σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Σήμερα υπάρχουν περίπου 450 Έδρες UNESCO παγκόσμια, σε Πανεπιστήμια και Πανεπιστημιακά Ερευνητικά Ινστιτούτα των κρατών-μελών της UNESCO, με αντικείμενα συναφή με τα πεδία ενδιαφέροντος και δράσεων της UNESCO. Από αυτές τις Έδρες, οι 45 αναφέρονται στο αντικείμενο "**Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία, Ειρήνη**".

Η Έδρα της UNESCO στο Α.Π.Θ. είναι η εξέλιξη και θεσμοθέτηση

α. Προγράμματος Εκπαίδευσης για την Ειρήνη που άρχισε στο Τμήμα Ψυχολογίας του Α.Π.Θ. το 1986 και επεκτάθηκε το 1988 και σε Μεταπτυχιακό Κύκλο Σπουδών, με κύριο ερευνητικό πρόγραμμα "**Τα Σχολικά Βιβλία στη χώρα μας και η Εκπαίδευση για την Ειρήνη**".

β. Διατμηματικού διεπιστημονικού Προγράμματος Εκπαίδευσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Ειρήνη, με τίτλο "**Σύγχρονα Παγκόσμια Προβλήματα και η Ευθύνη του Επιστήμονα**", το οποίο λειτουργεί στο Α.Π.Θ. ανελλιπώς από το 1993.

γ. Των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης για την Ειρήνη, (έτος ίδρυσης 1986).

Εισηγήτρια και υπεύθυνη του Προγράμματος από το 1986 κ.ε. είναι η Καθηγήτρια Δήμητρα Παπαδοπούλου.

Η Έδρα UNESCO έχει την ευθύνη οργάνωσης και λειτουργίας του ανωτέρω διατμηματικού διεπιστημονικού Προγράμματος Εκπαίδευσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και την Ειρήνη (προπτυχιακό επίπεδο) (βλ. β') το οποίο παρακολουθεί, σε κάθε ακαδημαϊκό εξάμηνο μεγάλος αριθμός φοιτητών από διάφορα Τμήματα του Α.Π.Θ.

Στο Πρόγραμμα αυτό δίδαξαν ως τώρα ή συνεργάστηκαν ως σύμβουλοι περίπου 100 Καθηγητές από 30 και πλέον Τμήματα του Α.Π.Θ.

Μερικά από τα θέματα - αντικείμενο αυτού του ακαδημαϊκού Προγράμματος είναι τα ακόλουθα:

Τα παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα στις διάφορες μορφές τους, οι φυσικοί πόροι και η κατανομή τους, τα σύγχρονα δημογραφικά προβλήματα, οι διεθνείς οργανισμοί και η συμβολή τους στην επίλυση των παγκόσμιων προβλημάτων, η διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η πυρηνική ενέργεια στις θετικές και

αρνητικές χρήσεις της, ο χημικός και βιολογικός πόλεμος, το AIDS, τα ναρκωτικά, η κακοποίηση και παραμέληση του παιδιού, ο αναλφαβητισμός, τα παιδιά του δρόμου, ο κοινωνικός αποκλεισμός, αλλά και τα προγράμματα της UNESCO για τη δημιουργία ενός πολιτισμού Ειρήνης, η φιλοσοφία και η πρακτική της μη-βίας κ.ά. Τα θέματα στο σύνολό τους κατηγοριοποιούνται στους ακόλουθους άξονες:

1. Σύγχρονα Παγκόσμια Προβλήματα.
2. Διεθνείς Οργανισμοί, Διεθνές Δίκαιο, Ανθρώπινα Δικαιώματα.
3. Περιβάλλον και η προστασία του.
4. Θέματα Οικονομίας και Ανάπτυξης.
5. Εκπαίδευση και ο ρόλος της στα σύγχρονα παγκόσμια προβλήματα.

Η Έδρα UNESCO εκπροσωπεί τη χώρα και το Α.Π.Θ. συμμετέχοντας στο *Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τον Εκδημοκρατισμό*, το οποίο χρηματοδοτείται από τη Ευρωπαϊκή Ένωση και στο οποίο συμμετέχουν και τα 15 κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Έδρα UNESCO έχει την ευθύνη δημιουργίας και λειτουργίας (με ειδική Συμφωνία που υπέγραψε με την UNESCO) Κόμβου με θέμα *UNESCO Culture of Peace News and Media Network* για όλη την περιοχή της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Έδρας UNESCO αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση των φοιτητών επειδή τα Πανεπιστήμια προετοιμάζουν τους αυριανούς πρωταγωνιστές σε όλα τα κέντρα λήψης αποφάσεων καθώς και τους ηγέτες της κοινής γνώμης. Γι αυτό είναι ευνόητη η σημασία της ευαισθητοποίησης τους σε θέματα σαν αυτά με τα οποία ασχολείται το Πρόγραμμα της Έδρας UNESCO.

Η Έδρα UNESCO στο Α.Π.Θ. είναι η μόνη σχετική σε Ελληνικό Πανεπιστήμιο και μία από τις ελάχιστες υπάρχουσες σε Πανεπιστήμια της Μεσογείου.

Δήμητρα Παπαδοπούλου
Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας
Υπεύθυνη της Έδρας UNESCO στο Α.Π.Θ.

Έδρα UNESCO του Α.Π.Θ.
τηλ. και fax: 031 99 7361
E-mail: dipeace@psy.auth.gr
Web site: www.unesco.auth.gr